

Strategisk plan och budget 2025-2028

VARA KOMMUN

Innehållsförteckning

Strategisk plan och budget 2025-2028

Inledning.....	3
Översikt över verksamhetens utveckling.....	3
Viktiga förhållanden för resultat & ekonomisk ställning	4
Beräkningsförutsättningar	7
Styrning & uppföljning av den kommunala verksamheten	10
God ekonomisk hushållning & ekonomisk ställning.....	12
De kommunala bolagens ekonomi & påverkan för kommunen	20
Balanskravsresultat	22
Driftbudget	23
Investeringsbudget.....	24
Resultatbudget.....	26
Balansbudget	27

Nämndernas drift- och investeringsbudgetar

Kommunstyrelsen	29
Bildningsnämnden	38
Socialnämnden	41
Miljö- och byggnadsnämnden	44
Tekniska nämnden.....	47
Överförmyndarnämnden	50
Revision	51

Inledning

Strategisk plan och budget innehåller både mål för verksamheten samt finansiella mål som är viktiga för en god ekonomisk hushållning i Vara kommun. Strategisk plan och budget är därmed kommunens främsta styrdokument. Styrdokumentet anger hur skattemedlen ska användas och fördelas mellan nämnderna och därigenom vilka prioriteringar kommunen väljer att göra framöver.

Strategisk plan och budget är även det yttersta styrdokumentet för kommunfullmäktige för

att ge nämnder och styrelser en övergripande politisk inriktning. Här beskrivs kommunens principer om mål- och resultatstyrning där fördelade resurser, utifrån beslutade mål, ska leda till resultat vilka ligger till grund för uppföljning, analys samt planering inför kommande år.

Styrdokumentet fastslår resursfördelning mellan nämnderna och anger inriktningen för verksamheten.

Översikt över verksamhetens utveckling

Följande sammanställning utgör kommunens faktiska utfall (2020-2023) och budgeterade värden (2024-2028).

	2020	2021	2022	2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2027
Årets resultat, mkr	68	91	76	68	0,0	25,5	34,0	29,5	31,3	
Årets resultat/skatteintäkter & generella statsbidrag, %	6,8	8,7	6,9	5,8	0,0	2,1	2,7	2,3	2,3	67,8
Investeringar, mkr	116	179	217	222	168	165	187	104	88	55,4
Soliditet inkl. pensionsförpliktelser, %	27	31	30	29	29	29	30	32	34	71
Självfinansieringsgrad, %	94	81	64	54	36	63	62	110	135	35
Självfinansieringsgrad, %	32	35	118	77	63	34	34	100	154	207
Långfristig skuld, mkr	316	543	513	513	663	740	837	872	843	774

Viktiga förhållanden för resultat & ekonomisk ställning

Samhällsekonomisk utveckling

Vad gäller den samhällsekonomiska utvecklingen råder fortsatt lågkonjunktur. Under den senare delen av 2024 väntas ekonomin börja återhämtas efter de senaste årens utveckling med hög inflation, stigande räntor och påverkan på arbetsmarknaden. Precis som tidigare bedömning ser konjunkturen ut att vända uppåt under 2025 för att året därefter inta ett läge där varken hög- eller lågkonjunktur råder.

Inflationen har under 2024 fallit markant jämfört med 2023 och bedömningen är att inflationen enligt KPIF, d.v.s. med fast ränta, kommer uppgå till knappt två procent för året. För 2025 och framåt görs bedömningen att inflationen fortsatt kommer ligga under Riksbankens uppsatta mål om 2 %.

Skatteunderlagstillväxt

Vara kommuns skatteintäkter beror till stor del på hur skatteunderlaget i riket utvecklas. Skatteunderlagets utveckling består i huvudsak av två komponenter; antalet arbetade timmar och timlönen vilka tillsammans utgör den så kallade lönesumman.

Under 2024 prognostiseras antalet arbetade timmar (riket) vara oförändrat jämfört med föregående år. Detta innebär att skatteunderlaget utvecklas svagt. För år 2025 beräknas antalet arbetade timmar komma att öka igen vilket innebär att skatteunderlaget istället utvecklas starkt och högre jämfört med det tioåriga genomsnittet. År 2025 väntas även det reala skatteunderlaget bli positivt, vilket förklaras av en inbromsning i prisutvecklingen, till

följd av inflationens dämpning, samtidigt som skatteunderlaget ökar. Under 2023 och 2024 har prisutvecklingen varit högre än skatteunderlagsutvecklingen vilket bidragit till ett reellt negativt skatteunderlag. Skatteunderlaget har inte täckt upp för den höga prisutvecklingen.

Befolkningsutveckling

Utvecklingen under år 2023 innebar att folkmängden i Vara kommun minskade med 97 personer, från 16 163 till 16 066 invånare.

Under prognosperioden 2023-2033 beräknas folkmängden i Vara kommun att minska med 266 invånare enligt senaste befolkningsprognos (Statisticon, mars 2024), från 16 066 till 15 800 personer. Befolkningsprognosen skiljer sig markant från föregående prognos som istället visade på en befolkningsökning under 2022-2032 med 488 invånare. Förklaring till senaste befolkningsprognos är ett lägre beräknat flytt-netto (+31 i senaste prognos jämfört med + 85 i föregående) samt ett lägre födelsenetto (-58 i senaste prognos jämfört med -36 i föregående). Totalt ger detta en genomsnittlig förändring med -27 i antalet invånare per år enligt senaste prognos, vilket kan jämföras med en beräknad genomsnittlig förändring med +49 invånare i föregående prognos

Befolkningsprognos 2023-2033

Ålder / År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
0-5	955	927	899	894	864	856	845	843	841	838	836
6-9	713	717	707	678	678	665	652	648	623	619	611
10-12	585	576	567	548	563	550	543	521	529	514	519
13-15	579	593	588	590	583	575	557	571	559	553	533
16-18	538	544	557	579	589	585	589	581	573	560	571
19-24	919	883	902	901	893	912	922	925	933	946	937
25-44	3 613	3 554	3 526	3 537	3 526	3 526	3 533	3 540	3 531	3 526	3 509
45-64	4 170	4 163	4 177	4 146	4 145	4 137	4 119	4 068	4 061	4 032	4 019
65-79	2 902	2 914	2 847	2 834	2 798	2 776	2 772	2 794	2 801	2 836	2 846
80-100	1 092	1 119	1 191	1 232	1 280	1 316	1 346	1 366	1 386	1 395	1 420
Totalt	16 066	15 988	15 962	15 939	15 918	15 898	15 877	15 858	15 838	15 819	15 800

Jämförelse mot föregående prognos per ålder

Ålder / År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0-5	-17	-46	-64	-81	-99	-114	-130	-140	-151	-160
6-9	-5	-10	-12	-21	-23	-34	-42	-55	-66	-75
10-12	-2	-1	-2	-2	-9	-8	-14	-15	-21	-28
13-15	-10	-9	-9	-7	-5	-6	-7	-13	-12	-17
16-18	2	-11	-13	-15	-13	-14	-12	-10	-12	-12
19-24	-32	-50	-54	-59	-60	-62	-64	-68	-69	-69
25-44	-103	-157	-200	-234	-272	-302	-333	-357	-384	-404
45-64	19	11	10	3	-8	-18	-26	-34	-39	-53
65-79	3	6	0	-2	0	-3	2	1	-1	-1
80-100	-1	-8	-7	-5	-4	-4	-7	-10	-13	-13
Totalt	-147	-274	-350	-423	-494	-564	-633	-701	-768	-832

Under första halvåret 2024 minskade befolkningen i kommunen med 40 personer. Befolkningsprognosen för år 2024 anger att befolkningen i kommunen kommer minska med 78 personer jämfört med 2023. Enligt prognos för helåret kommer födelsenettet uppgå till -50 och flyttnettet till -28. Utvecklingen av befolkningen under första halvåret 2024 ligger totalt sett i linje med årets prognos.

Effekter i kommunens ekonomi

Förändrad befolkningsprognos får direkt effekter i kommunens ekonomi. Senaste befolkningsprognos med en minskande befolkning framöver innebär att kommunens intäkter från skatter och generella statsbidrag påverkas negativt. För budget 2025 innebär utvecklingen att skatter och generella statsbidrag minskar med ca 19 mkr. För åren därefter minskar intäkterna med 25 mkr, 34 mkr och 44 mkr.

Kommunen har en central resursfördelningsmodell där förändringar i befolkningen påverkar nämnders resurstilldelning. Syftet är att anpassa fördelningen till demografiska förändringar och kostnadsutveckling inom olika verksamheter. Ytterst handlar det om att uppnå en rättvis fördelning av kommunens resurser ur ett brukar- och medborgarperspektiv och att underlätta för politiska prioriteringar.

Utifrån att befolkningen minskar framöver görs justeringar i nämndernas driftsramar. Dessa uppgår till -9,4 mkr (2025), -11,9 mkr (2026), -14,7 mkr (2027) och -18,2 mkr (2028). Detta nämns mer utförligt i kapitlet nedan. Sammanfattningsvis kan konstateras att justeringarna i driftsbudgeten under budget och planåren är betydligt lägre än de minskande intäkterna från skatter och generella statsbidrag vilket innebär en avsevärd påverkan på kommunens ekonomi och budgeterade resultat.

Beräkningsförutsättningar

I tabellen nedan sammanställs de beräkningsförutsättningar som ingår i budget 2025-2028.

- Från och med 2024 höjdes internräntan och uppgår till 2,5 % utifrån beräkning av räntekostnaden för Vara kommuns upplåning.
- Inflationskompensation uppgår till två procent för samtliga budget- och planår och ämnar kompensera för inflationsutvecklingen till den nivå som utgör Riksbankens inflationsmål.
- Kompensation för lönekostnadsutvecklingen uppgår till 3,5 procent 2025 och baseras på SKR's beräkning av utvecklingen av arbetskraftskostnader i kommunal verksamhet för året.
- Personalomkostnadspålägget (PO) faller i takt med att inflationens påverkan på pensionskostnaderna avtar.
- Kommunstyrelsen beslutade i inriktningsbeslutet att kommunalskatten ska sänkas med 60 öre (0,6 procentenheter) från 22,37 % till 21,77 % för år 2025. Beräkningsförutsättningarna utgår ifrån att skattesatsen fastställs slutligen av kommunfullmäktige till samma nivå. En förändring av skattesatsen med 10 öre motsvarar ca 3,9 mkr i 2024 års intäktsnivå.

	2024	2025	2026	2027	2028
Invånarantal	15 988	15 962	15 939	15 918	15 898
Kommunalskatt, %	22,37	21,77	21,77	21,77	21,77
Kompensation lönekostnadsutveckling, %	3,8	3,5	3,5	3,4	3,4
Inflationskompensation, %	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Internränta, %	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Po-pålägg, %	43,05	39,71	39,32	39,72	39,82

Resursfördelning

Samtliga nämnders driftsramar räknas upp med inflation för alla kostnader förutom personalkostnader. Ökningen av personalkostnader till följd av löneutvecklingen budgeteras som ett centralt anslag under kommunstyrelsen för att ge förutsättningar för en aktiv lönepolitik och fördela resurser på bästa sätt.

För bildningsnämnden och socialnämnden räknas därtill driftsramar fram enligt en central fördelningsmodell. Modellen beräknar resurser baserat på en kostnad per enhet (prislapp) och en volym (antal barn/brukare/invånare). Syftet är att anpassa fördelningen till demografiska förändringar och kostnadsutveckling inom olika verksamheter. Ytterst handlar det om att uppnå en rättvis fördelning av kommunens resurser ur ett brukar- och medborgarperspektiv och att underlätta för politiska prioriteringar.

Bildningsnämndens och socialnämndens driftsramar justeras med de förändringar som sker

i demografin utifrån en befolkningsprognos. Beräkningen utgår från jämförelse mellan årets prognos och föregående års prognos. Ökningen eller minskningen av volymen tillsammans med aktuella priser per individ ger underlag för beräkning av justering av budgetramarna. Priser från kostnadsutjämnningen eller jämförande kommungrupper räknas om till ett Vara-pris för att motsvara tidigare politiska prioriteringar.

I resursfördelningen ingår även LSS-insatser där förändringen utgör skillnaden mellan föregående års insatser och prognos för innevarande år. Aktuella priser hämtas från kostnadsutjämnningen.

I budget 2025 har driftbudgeten för bildningsnämnden justerats med - 9 430 tkr och socialnämnden med +51 tkr. Justeringarna är inte styrda till respektive verksamhet utan fördelas internt genom nämndernas egna fördelningsmodeller.

Tkr	2025	2026	2027	2028
Bildningsnämnden				
Förskola	-4 689	-6 469	-8 028	-9 482
Fritidshem	-342	-498	-729	-967
Förskoleklass	-125	-265	-344	-454
Grundskola	-2 036	-2 254	-2 808	-3 461
Gymnasieskola	-1 828	-2 129	-2 128	-2 031
Kulturverksamhet	-286	-345	-403	-460
Fritidsverksamhet	-125	-143	-173	-193
Summa	-9 430	-12 104	-14 613	-17 048
Socialnämnden	-1 421	-942	-903	-1 664
Funktionshinder	-173	-210	-247	-281
Individ- och familje-omsorg	-1 501	-1 769	-2 089	-2 345
LSS-insatser	3 146	3 146	3 146	3 146
Summa	51	226	-92	-1 143
Summa budgetpåverkan	-9 378	-11 878	-14 705	-18 192

Räntepåslag

Kommunerna är skyldiga enligt lag att ta ut marknadsmässiga räntepåslag av kommunens samtliga bolag som lånar genom kommunens koncernbank. Syftet är att neutralisera det stöd som kommunen genom sin styrka ger bolagen som verkar på en konkurrensutsatt marknad. Om avgiften sätts för lågt anses det vara otillåtet enligt gällande regelverk för statsstöd och om den sätts för högt anses det vara otillåten vinstutdelning enligt inkomstskattelagen.

Räntepåslaget ska alltså utgöras av skillnaden mellan den ränta bolagen betalar till kommunens koncernbank och den ränta en motsvarande privat aktör betalar. Det finns dock betydande problem med fastställande av ett sådant marknadspris. Affärsbankerna är ofta ovilliga att lämna offert till kommunala bolag. Därför finns det, i de flesta fall, inget faktiskt pris att referera till. Detta gäller i synnerhet mindre kommuner med relativt små lånevolymer som inte motiverar affärsbankerna att löpande göra prisberäkningar.

Den metod som därför i allt större utsträckning tillämpas av små eller mellanstora kommuner är en indirekt prissättning genom bedömning av

bolagets rating, dvs. bedömning av risken för ett fallissemang. Denna information relateras sedan till erfarenheter av affärsbankernas utfall som baseras på gällande kapitaltäckningskrav vilket genererar ett pris. Även om prissättningen på så sätt inte blir exakt så är det så nära det går att komma en verklig beräkning från en eller flera banker.

Enligt praxis och bedömning av rättsläget ska kommunen regelbundet, minst en gång per år, pröva om räntepåslaget är marknadsmässigt och kunna påvisa att en vedertagen metod tillämpats. Därtill ska en differentierad prissättning ske för respektive bolag.

Räntepåslaget fastställs årligen i samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut i juni och läggs till bolagens låneränta inom koncernbanken.

Räntepåslaget, %, för respektive bolag inom kommunkoncernen uppgår till följande 2025:

- Vara Bostäder AB: 0,6 %
- Vara Industrifastigheter AB: 1,75 %
- Varanet AB: 2,61 %
- Vara Konserthus AB: 1,65 %

Vara kommuns skatteintäkter

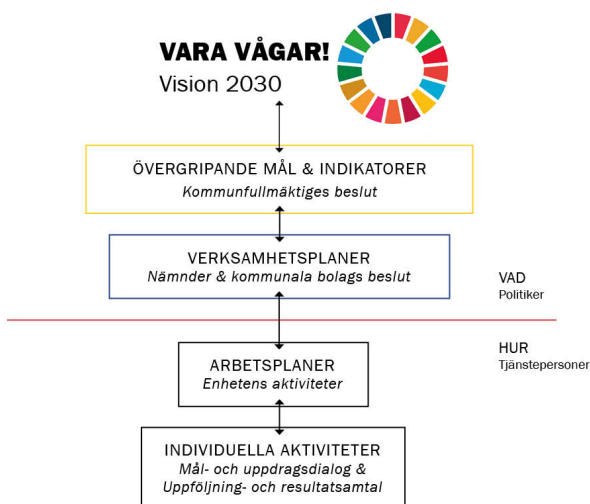
Nedan redovisas vad skatteintäkterna består av.

Tkr	2024	2025	2026	2027	2028
Skatteintäkter	847 092	848 114	886 027	914 880	948 311
Inkomstutjämningsbidrag	238 984	252 355	264 746	280 750	291 602
Kostnadsutjämningsbidrag	16 938	12 790	12 770	12 751	12 734
Regleringsbidrag/avgift	49 240	41 882	35 992	26 927	20 848
LSS-utjämningsbidrag	18 659	25 512	25 470	25 433	25 400
Fastighetsavgift	46 189	46 745	46 745	46 745	46 745
Slutavräkning	3 993	3 933			
Summa	1 221 095	1 231 330	1 271 750	1 307 486	1 345 640

Styrning & uppföljning av den kommunala verksamheten

Enligt antagen riktlinje för styrprocessen syftar styrningen i kommunkoncernen till att verka för att handlingar i organisationen leder till ett önskat resultat i både ekonomisk och verksamhetsmässig mening där resurserna används på bästa sätt. Riktlinjen tar sin utgångspunkt i Vara kommuns styrmodell och vidare hur planerings- och uppföljningsprocessen ska genomföras. Detta beskrivs mer utförligt nedan.

Styrmodell

Vara kommuns styrmodell utgår från visionen, vilken lyder: ”Vara Vågar! Vision 2030: I Vara finns det goda livet, hos oss är alla välkomna, här ser vi lite längre. Vi bygger för framtiden! I Vara kommun trivs alla att leva och bo.”

Med utgångspunkt från visionen beslutar kommunfullmäktige om övergripande mål vilka gäller för en fyraårsperiod och tilldelas nämnder och kommunala bolag. Till de övergripande målen beslutar kommunfullmäktige om indikatorer för styrning mot måluppfyllelse. Ett urval av indikatorerna är kommunövergripande. Indikatorerna beslutas för en fyraårsperiod men

möjlighet finns för revidering under perioden.

Nämnderna beslutar, utifrån de övergripande målen och de kommunövergripande indikatorerna, om en verksamhetsplan innehållande nämndspecifika indikatorer för styrning mot måluppfyllelse av de övergripande målen. Verksamhetsplanen beslutas för en fyraårsperiod med möjlighet för revidering under perioden. Även de kommunala bolagen beslutar om en verksamhetsplan utifrån de övergripande målen och de kommunövergripande indikatorerna.

Utifrån verksamhetsplanen beslutar enheterna om aktiviteter för att nå de övergripande målen. På individnivå tas individuella mål fram på medarbetarsamtal och följs upp i lönesamtal.

Agenda 2030

Genom 17 globala hållbarhetsmål antog världens stats- och regeringschefer ett globalt ramverk för hållbar utveckling i FN:s generalförsamling 2015, Agenda 2030. Agenda 2030 syftar till att skapa en hållbar utveckling. En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Begreppet hållbar utveckling är viktigt för Vara kommuns långsiktiga planering och innehåller

tre dimensioner som är ömsesidigt beroende av varandra; social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Agenda 2030 kan ses som ett verktyg för att uppmärksamma utmaningar och möjligheter samt få en balans i de tre perspektiven av hållbarhet. I Vara kommuns övergripande mål har Agenda 2030 inkluderats. Under varje övergripande mål visas de globala mål som huvudsakligen relaterar till Vara kommuns verksamhet.

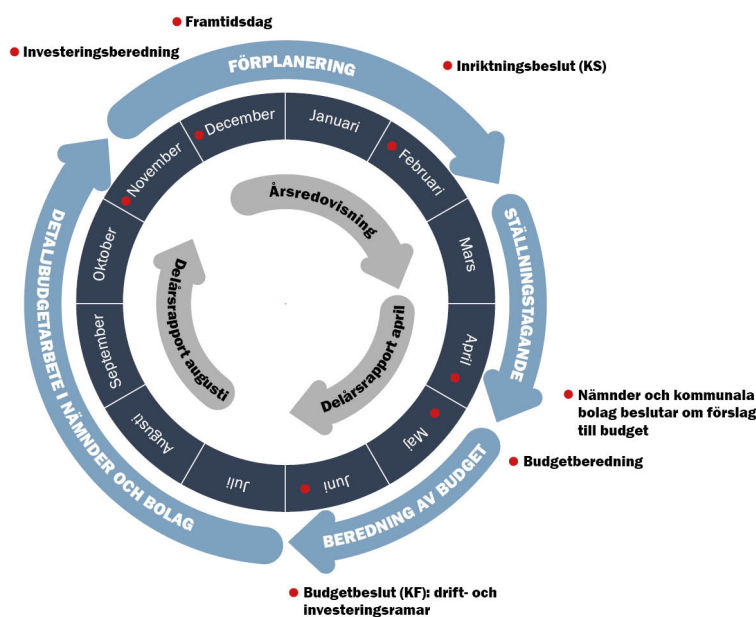
Styrprocess

Styrprocessen är den process där resurser fördelas och resultat följs upp. Syftet är att förbättra verksamheten och förverkliga kommunens vision. Styrprocessen omfattar två huvudprocesser; en planeringsprocess och en uppföljningsprocess. Huvudprocesserna består av delprocesser som var för sig innehåller beredningar och beslut.

Planeringsprocessen inleds med en framtidsdag och en investeringsberedning. Framtidsdagen har temat omvärldsanalys med fokus på möjligheter och utmaningar för de kommande åren. Investeringsberedningen syftar till att sammanställa kommande investeringsbehov

och vad det innebär för kommunens ekonomi på sikt. Dokumentation från investeringsberedningen och framtidsdagen utmynnar i ett inriktningsbeslut i kommunstyrelsen (februari månad) för nämndernas drift- och investeringsramar kommande budget- samt planeringsår. Inriktningsbeslutet fungerar som ”stafettpinne” vilken kommunstyrelsen överlämnar till nämnderna, att ha som utgångspunkt för nämndens arbete med budget. Utifrån inriktningsbeslutet arbetar nämnderna fram budgetförslag vilket överlämnas till budgetberedningen i maj månad. Även de kommunala bolagen inkommer med budgetförslag. Kommunfullmäktige fattar därefter beslut om budget. Under hösten arbetar respektive nämnd samt bolag fram sin detaljbudget.

Uppföljningsprocessen syftar till att och göra mål, resurser och resultat transparenta. Delårsrapport april omfattar verksamhet och ekonomisk uppföljning för samtliga nämnder. Helårsutfall för drift och investering prognostiseras baserat på det ekonomiska utfallet under perioden januari till april. Delårsrapport augusti innefattar, utöver nämndernas uppföljning med prognos för helåret, även bolagens resultat och prognos samt måluppfyllelse för nämndernas mål samt indikatorer.

God ekonomisk hushållning & ekonomisk ställning

En kommun ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och även i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. God ekonomisk hushållning ska därmed prägla hela kommunkoncernen.

För Vara kommun innebär god ekonomisk hushållning långsiktighet och relaterar till begreppet hållbar ekonomi. En långsiktig och strategisk ekonomisk planering ämnar möta det utökade kommunala ansvaret, demografiska förändringar, krissituationer i omvärlden samt skapa förutsättningar för goda livsvillkor för såväl dagens som framtida medborgare. Det innebär att god ekonomisk hushållning i Vara kommun sträcker sig bortom det grundläggande balanskravet, där intäkterna årligen ska överskrida kostnaderna.

God ekonomisk hushållning handlar om att verksamhet och ekonomi ska gå hand i hand utifrån ett helhetsperspektiv, där utgångspunkten är en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. God ekonomisk hushållning för Vara kommun innebär att såväl finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås.

Nedan presenteras Vara kommuns finansiella och verksamhetsmässiga mål vilka har betydelse för god ekonomisk hushållning. Därefter följer en finansiell analys av kommunens budgeterade resultat och ekonomiska ställning.

Mål & indikatorer

I följande avsnitt redogörs för kommunens övergripande mål & indikatorer för perioden 2024-2027. Av samtliga indikatorer är åtta stycken kommunövergripande och tilldelas nämnder och kommunala bolag. Två indikatorer mäts och följs upp endast på kommun-

fullmäktige. Typ av indikator framkommer i avsnittet. För information om nämndernas och de kommunala bolagens verksamhets-specifika indikatorer hänvisas till respektive verksamhetsplan.

Övergripande mål: Attraktivt Vara med livskvalitet för alla

Beskrivning av mål

Ett attraktivt Vara med livskvalitet för alla är ett samhälle där människor har god hälsa, ett rikt kultur- och föreningsliv och upplever trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet.

Näringsliv, civilsamhälle och det offentliga skapar tillsammans goda förutsättningar för tillväxt och utveckling. Medborgare och företag har möjlighet att göra hållbara val som begränsar miljö- och klimatpåverkan.

Alla individer är aktiva i arbets- och samhällslivet där förutsättningar för barn och unga att klara grundskola och gymnasieskola har avgörande betydelse för framtida försörjning och hälsa.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, %	Ska öka
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv	Ska minska
Sjukpenningtalet, dagar/registrerad försäkrad*	Ska minska

*Sjukpenningtalet är en ny indikator från och med 2025. Tidigare indikator "invånare med bra självs kattat hälsotillstånd" har tagits bort.

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, %

Syftet med indikatorn är att långsiktigt hålla fokus på andelen elever i Vara kommun som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram, vilket är den lägsta nivå som behövs för att kunna läsa vidare på ett nationellt program på gymnasiet. Indikatorn är ett viktigt nyckeltal som hör samman med fullföljda studier i Vara som ger barn och unga förutsättningar för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och framtidstro. Fullföljda studier utgör även ett av fyra kraftsamlingsområden som prioriteras i Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi. För att en elev ska vara behörig till gymnasieskolans yrkesprogram krävs lägst betyget godkänd i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik, samt godkända betyg i ytterligare fem ämnen, det vill säga totalt åtta. Indikatorn avser elever folkbokförda i kommunen. Elever som saknar godkänt betyg i alla ämnen ingår i mätningen. Resultaten för behörighet hämtas in en gång per läsår, vid vårterminens slut i juni varje år.

Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv

Indikatorn mäter utsläpp av växthusgaser i Vara kommuns geografiska område. Här ingår bland annat utsläpp från uppvärmning, elanvändning och transporter. Utsläppen från Varabornas resor utanför kommungränsen ingår inte, inte heller utsläpp från varor och livsmedel som Varaborna konsumerar. Enskilda industriverksamheter kan leda till höga utsläpp lokalt, liksom vägtrafik på stamvägnätet eller en stor andel jordbruk. Data publiceras årligen. Vara kommun arbetar aktivt med att minska utsläppen av växthusgaser från den egna organisationen. Indikatorn är ett viktigt nyckeltal för att arbeta i linje med nationella och regionala mål. Fossiloberoende och cirkularitet lyfts som en viktig del i regionala utvecklingsstrategin och klimatomställningen med minskade

utsläpp från produktion och konsumtion pekas ut. Elektrifiering utgör ett av fyra kraftsamlingsområden som prioriteras: Elektrifieringen av industrin och transportsektorn är en viktig del av arbetet om vi ska minska påverkan på klimatet.

Sjukpenningtalet, dagar/registrerad försäkrad

Syftet med indikatorn är att visa på ohälsan i kommunen som geografisk plats genom att mäta den faktiska sjukskrivningsnivån. Eftersom det föreligger ett högt sjuktal i kommunen kan måttet användas i syfte att mäta effektivitet utifrån universella eller riktade folkhälsoinsatser på befolkningsnivå. Ofta behövs någon åtgärd eller förnyade mönster för att bryta trenden av ohälsa och sjukskrivning, vilket på ett positivt sätt även kan genomsyra personens framtida hälsa. I den regionala utvecklingsstrategin nämns att inneha en god hälsa stärker människors möjlighet till inkludering och skapar förutsättningar för ett aktivt samhälls- och arbetsliv. Indikatorn mäter antal utbetalda dagar med sjukpenning och rehabiliteringspenning per registrerad försäkrad i åldrarna 16-64 år exklusive försäkrade med hel sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Övergripande mål: Verksamhet med god kvalitet

Beskrivning av mål

I en verksamhet med god kvalitet ska alla individer bemötas på ett respektfullt sätt och relationer ska kännetecknas av öppenhet, hög tillgänglighet och ett gott bemötande.

Verksamheten ska vara effektiv, ändamålsenlig och leverera service och tjänster av hög kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Servicemätning - Nöjd med bemötandet via telefon, index	85

Servicemätning - Nöjd med bemötandet via telefoni, index

Syftet med indikatorn är att mäta både bemötandet av kontaktcenter och bemötandet hos övriga kontakter i kommunen. Ett gott bemötande gentemot alla som vänder sig till kommunen är viktigt för att den som hör av sig ska känna sig respekterad och lyssnad på och uppleva kontakten som positiv. Indikatorn baseras på en extern undersökning som genomförs en gång per år av bemötandet med frågan; ”I din senaste kontakt med kommunens medarbetare via telefoni, hur nöjd var du med bemötandet?”.

Övergripande mål: Välmående arbetsplats

Beskrivning av mål

En välmående arbetsplats innebär att alla medarbetare känner sig delaktiga och uppskattade och att allas kompetenser tas tillvara och utvecklas.

En välmående arbetsplats innebär även att en god och hälsosam arbetsmiljö är i fokus. Viktiga byggstenar är engagerat medarbetarskap, den etiska kompassen med gemensam värdegrund, coachande och tillitsbaserat ledarskap, en väl fungerande organisation, jämlikhet och mångfald.

Kommunövergripande indikatorer

Indikatorer	Mål
Sjukfrånvaro totalt bland anställda, %	Ska minska
Heltidsanställda månadsavlönade, %	Ska öka
Medarbetarengagemang (HME), totalindex	Ska överstiga genomsnittet i riket

Sjukfrånvaro totalt bland anställda, %

Att mäta sjukfrånvaro är ett sätt för att följa medarbetares arbetsmiljö och få tidiga indikationer på medarbetares ohälsa. Indikatorn sammanhör med utpekade insatsområden i den delregionala och regionala utvecklingsstrategin för en väl fungerande kompetensförsörjning. Indikatorn mäter sjukfrånvaro, ackumulerad under året, som andel (%) av total arbetstid. Mätning görs två gånger per år i samband med delår augusti och årsbokslut.

Heltidsanställda månadsavlönade, %

Att mäta andelen heltidsanställda är ett sätt att följa huruvida organisationen är en attraktiv arbetsgivare och skapar jämställda arbetsförhållande samt för att möta framtida kompetensutmaningar. Indikatorn sammanhör med utpekade insatsområden i den delregionala och regionala utvecklingsstrategin för en väl fungerande kompetensförsörjning.

Indikatorn mäter andel tillsvidareanställda medarbetare som är heltidsanställda. Mätning görs två gånger per år i samband med delår augusti och årsbokslut.

Medarbetarengagemang (HME), totalindex

Att mäta medarbetarengagemang, HME, är ett sätt att följa grad av välmående arbetsplats. Indikatorn sammanhör med utpekade insatsområden i den delregionala och regionala utvecklingsstrategin för en väl fungerande kompetensförsörjning.

HME står för Hållbart medarbetarengagemang och mäter såväl nivån på medarbetarnas engagemang som chefernas och organisationens förmåga att ta tillvara på och skapa engagemang. HME-index består av nio frågor som tillsammans bildar ett totalindex för Hållbart medarbetarengagemang och tre delindex; Motivation, Ledarskap och Styrning. Ett högt värde indikerar en hög nivå på hållbart medarbetarengagemang. Mätning görs årligen.

Övergripande mål: Hållbar ekonomi

Beskrivning av mål

En hållbar ekonomi innebär att resurserna används effektivt, att budgetföljsamheten är god och att den ekonomiska planeringen är långsiktig. Det skapar förutsättningar för god välfärd och goda livsvillkor för såväl dagens som kommande generationer och för tillväxt och utveckling.

En hållbar ekonomi innebär även att medel ska investeras och resurser användas på ett sätt som bidrar till miljömässig och social hållbarhet.

Kommunövergripande indikatorer

Budgetavvikelse, andel av total budget, %

Indikatorer	Mål
Budgetavvikelse, andel av total budget, %	Max +1 %

För en hållbar ekonomi är god budgetföljsamhet viktigt där undvikande av större budgetunderskott (över en procent) är centralt. En stabil budgetföljsamhet innebär att verksamheten har större möjlighet att kontrollera sin ekonomi. Syftet med indikatorn är därför att bevaka budgetföljsamheten och att styra mot en ökad finansiell kontroll. En ökad finansiell kontroll för en hållbar ekonomi sammanhör med den regionala utvecklingsstrategins mål om ett hållbart samhälle som behöver vara ro-

bust för att kunna möta kända och oförutsedda utmaningar. Genom en ökad finansiell kontroll skapas förutsättningar för ett robust och hållbart samhälle. Indikatorn mäter budgetavvikelse som andel av total budget för perioden. Ett positivt värde innebär att budgeten överskridits, ett negativt värde innebär ett budgetöverskott. Mätning görs vid delår augusti samt vid årsbokslut.

Indikatorer kommunfullmäktige

Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag, kommunen, %

Indikatorer	Mål
Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag, kommunen, %	Minst 2 %
Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, %	Minst 75 % i genomsnittlig nivå under en rullande fyraårsperiod.

Syftet med indikatorn är att följa den ekonomiska utvecklingen i kommunen där resultatet ska ligga på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar samt att oförutsedda händelser kan hanteras. Mätning görs vid delår augusti samt vid årsbokslut. Indikatorn avser årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag.

Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, %

För en hållbar ekonomi på sikt bör inte självfinansieringsgraden understiga 75 %. Ju lägre självfinansieringsgrad desto högre skuldsättning där en allt större del av kommunens totala kostnader utgör räntor vilket innebär mindre utrymme för övriga kostnader i verksamheterna. Indikatorn mäter hur stor del av investeringarna under ett år som kan självfinansieras. Mätning görs vid delår augusti samt vid årsbokslut.

Finansiell analys

Intäkter och kostnader

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Skatte-och statsbidragsutveckling, %	5,1	1,6	3,3	2,8	2,9
Nettokostnadsutveckling, %	5,3	2,3	3,0	3,1	2,8

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god, det vill säga hur nettokostnaderna utvecklar sig i förhållande till skatteintäkterna och generella statsbidrag.

Kommunens intäkter från skatter och generella statsbidrag beräknas komma att öka med 1,6 procent 2025 jämfört med budget 2024. Under planåren ökar intäkterna med ca tre procent årligen. Att utvecklingen 2025 blir så pass låg förklaras av den planerade skattesänkningen av den kommunala skattesatsen med 60 öre.

Kommunens nettokostnader väntas öka med ca två procent under 2025 jämfört med budget för 2024. Under planåren beräknas nettokostnaderna öka med ca tre procent årligen. Den höga nettokostnadsutveckling som skett under 2023 och 2024 ser därmed ut att dämpas och stabiliseras kommande år. Det förklaras till stor del av att inflationstakten beräknas bli lägre vilket direkt har en effekt på kostnadsutvecklingen, och däri särskilt pensionskostnaderna.

Årets resultat

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Årets resultat, mkr	0,0	25,5	34,0	29,5	31,3
Årets resultat/skatteintäkter & generella statsbidrag, %	0,0	2,1	2,7	2,3	2,3

Vara kommun har ett finansiellt mål för åren 2024-2027 att resultatet som andel av skatter och generella statsbidrag ska uppgå till minst två procent. Det motsvarar ett resultat på minst ca 25 mkr. Ett resultat på minst 25 mkr ger utrymme att till stor del skattefinansiera en normal investeringsvolym i kommunen. Det innebär i sin tur förstärkta förutsättningar för att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av att soliditet och likviditet behålls eller stärks.

För budgetåret 2025 nås det finansiella målet. Under åren 2026-2028 beräknas nettokostnadsutvecklingen vara i nivå med utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag. Det återspeglas även i de budgeterade resultaten som under planåren ligger stabilt och kring det finansiella målet.

Att det finansiella målet nås är viktigt för kommunens förmåga att skattefinansiera investeringar, vilket nämns mer nedan. Därtill innebär det att kommunens generella handlingskraft mot oförutsedda händelser ökar.

Investeringar

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Årets investeringar, mkr	168,3	164,8	187,2	104,4	87,7

De totala nettoinvesteringarna för år 2025 budgeteras till ca 165 mkr vilket ungefär är i samma nivå som år 2024. Jämfört med utfall för 2022 och 2023, där investeringarna uppgick till 217 mkr respektive 222 mkr, ses en fallande investeringstakt framöver. Investeringstakten är dock fortfarande relativt hög inledningsvis under budget- och planåren.

Nettoinvesteringar uttryckt som kronor per invånare uppgår till ca 10 tkr i Vara kommun år 2025. Det kan jämföras med utfall 2022, 13 tkr per invånare, och utfall 2023, 16 tkr per invånare. Genomsnittlig nivå i Västra Götaland och i liknande kommuner uppgick under år 2023 till ca 9-10 tkr per invånare.

Självfinansieringsgrad

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Självfinansieringsgrad, %	35,9	62,7	61,9	109,9	135,4

Självfinansieringsgrad av investeringarna mäter hur stor andel som kan finansieras med årets resultat. Hundra procent innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som är utförda under året. Det betyder i sin tur att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme på så sätt stärks.

Vara kommun har som mål att självfinansieringsgraden av kommunens investeringar ska uppgå till minst 75 % i genomsnittlig nivå under en rullande fyraårsperiod. Detta för att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomi på sikt. Ju lägre självfinansieringsgrad desto

högre skuldsättning där en allt större del av kommunens totala kostnader utgör räntor vilket innebär mindre utrymme för övriga kostnader i verksamheterna.

Självfinansieringsgraden för respektive år under perioden 2025-2028 varierar och överstiger hundra procent från år 2027 när budgeterad investeringsnivå avtar markant samtidigt som det budgeterade resultatet är fortsatt på en relativt god nivå.

Sett till genomsnittlig nivå under perioden 2025-2028 uppgår självfinansieringsgraden till ca 92 %, vilket är över målsättningen och gynnsamt för kommunens ekonomi på sikt.

I och med att nivån för år 2024 är låg, och budgeterats till endast 36 % bör även det året tas i beaktande för att få en helhetsbild över utvecklingen. Genomsnittlig nivå för självfinansieringsgraden 2024-2027 utifrån budgeterade nivåer uppgår till ca 68 %, dvs. hamnar under målsättningen. Senaste prognos för 2024 är dock att självfinansieringen kommer uppgå till ca 70 %, d.v.s. betydligt högre än budget. Genomsnittlig nivå för självfinansieringsgraden 2024-2027 utifrån prognos 2024 och budget 2025-2027 uppgår då istället till ca 76 %, vilket innebär att målet för indikatorn uppnås.

Sammantaget kan konstateras att för att kommunen ska nå sin målsättning för självfinansieringsgraden och en hållbar ekonomi krävs det att investeringstakten går ned enligt plan och att kommunens resultat minst uppgår till budgeterade nivåer.

Soliditet

%	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Soliditet, inkl. pensionsförpliktelser, %	28,6	29,0	30,4	32,1	33,5

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme och motståndskraft. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med eget kapital. Soliditetsmättet som används är inklusive pensionsförpliktelser, då det ger en mer rättvisande bild.

Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten under en längre period inte försvagas utan istället utvecklas positivt, alternativt bibehålls. Det innebär att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar det finansiella handlingsutrymmet. Ökade lån innebär ökade kostnader för räntor som tränger undan medel att använda i verksamheten.

Vara kommun har en koncernbank vilket innebär att koncernbolagens samtliga lån upptas genom kommunen. Det betyder att kommunen och kommunkoncernens soliditet alltid är i princip densamma. Koncernbanker förekommer i olika utsträckning i rikets kommuner och påverkar i olika grad, vilket är en försvårande omständighet ur jämförelsesynpunkt.

Åren 2025-2028 förväntas soliditeten försiktigt stärkas i takt med att investeringsnivåerna faller och resultatet ligger relativt konstant.

Kommunalskatt

	Vara kommun 2024	Västra Götaland 2024	Riket 2024
Kommunens skattesats %	22,37	21,81	20,70
Regionens skattesats %	11,48	11,48	11,67
Total skattesats %	33,85	33,29	32,37

En del av bedömningen av kommunens finansiella kapacitet rör den kommunala skattesatsen, där en jämförelsevis låg skattesats innebär

en potential att stärka intäktssidan genom ett ökat skatteuttag.

I Vara kommun ligger den kommunala skattesatsen på 22,37 % år 2024. Den totala skattesatsen är 0,56 procentenheter högre än genomsnitt i Västra Götaland och 1,48 procentenheter högre än rikets genomsnittliga skattesats. Inför år 2024 beslutade 13 kommuner att höja skatten, medan 23 kommuner beslutade om en sänkning.

Kommunstyrelsen beslutade i inriktningsbeslutet avseende budget 2025 (§ 9), att kommunalskatten ska sänkas till 21,77 % för år 2025. Skattesatsen fastställs slutligen av kommunfullmäktige i november. Den föreslagna sänkta skattesatsen är underlag för beräkning av budget 2025-2028.

Risk och kontroll

Likviditet

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Likvida medel, mkr	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Kassalikviditet, %	57,3	66,2	66,0	65,8	65,6

Kassalikviditeten mäter kommunens kortsiktiga betalningsförmåga och visar om kommunen kan fullgöra sina betalningsåtaganden på kort sikt som t.ex. att betala ut löner. Ett värde om 100 % innebär att omsättningstillgångarna exklusive lager är lika stora som de kortfristiga skulderna.

Enligt gällande finanspolicy ska Vara kommun ha en kortsiktig beredskap avseende likviditeten och har därför en checkkredit som inte är avsedd att nyttjas. Det behov av likviditet som följer av att kommunen inte klarar att självfinansiera budgeterade investeringar möts

genom ökade lån. Upplåningsbehovet i koncernen samordnas i koncernbanken och budgeteras mot att kommunen ska ha likvida medel om 25 mkr utöver den reserv som checkkrediten utgör. På så vis uppnås en kostnadseffektiv finansiering.

Kassalikviditeten beräknas landa på ca 65 procent under hela budget- och planperioden. Den förhållandevis låga nivån förklaras av att kommunen har en checkkredit istället för pengar i kassan. Inräknat checkkrediten är kassalikviditeten strax över 100 %.

Pensionsskuld

Mkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Avsättningar	140,3	60,7	63,1	66,4	70,6
Ansvarsförbindelser	306,5	299,3	280,1	267,3	255,1
Total pensions-skuld	446,8	360,0	343,2	333,7	325,7

Vara kommun tillämpar blandmodellen, vilket innebär att pensioner intjänade före 1998 inte är upptagna i balansräkningen utan utgör en ansvarsförbindelse. Vid tillämpning av blandmodell, så kostnadsförs förändringar i prognosparametrarna direkt, men enbart för de pensioner som är intjänade efter 1998, dvs. för de så kallade avsättningarna. Kostnader för pensioner intjänade före 1998 uppstår vid pensionsutbetalningarna.

Den budgeterade nivån för ansvarsförbindelsen år 2025 är i snarlik nivå jämfört med 2024. För åren därefter minskar ansvarsförbindelsen i takt med att pensionsutbetalningar görs.

Pensionsavsättningarna är betydligt lägre från år 2025 och framåt, vilket förklaras av att 83 mkr försäkrats bort.

De kommunala bolagens ekonomi & påverkan för kommunen

Den ekonomiska utvecklingen i de kommunala bolagen påverkar kommunens ekonomi och ekonomistyrning. Hur pass stor påverkan blir beror på omfattningen i den ekonomiska utvecklingen i kombination med det kommunala bolagets storlek och verksamhet.

Ekonomi i de kommunala bolagen ska vara hållbar över tid, vilket även är en förutsättning för att bolagen ska kunna fortsätta arbeta långsiktigt med att leverera samhällsnytta.

Vara Bostäder AB

Bolagets verksamhet finansieras huvudsakligen via hyresintäkter. Omfattande investeringar som inte kan hanteras med bolagets kassaflöde från verksamheten finansieras med lån genom kommunkoncernens koncernbank. Räntepåslag utgår i enlighet med finanspolicy.

Kommande år finns planer på investeringar i form av expansion av bostäder. Investeringsplanen består av byggnation genom fyra etapper, där en etapp genomförs per år med preliminär start år 2025. Totalt planeras 192 lägenheter att byggas.

Kommunfullmäktige har beslutat att godkänna utbyggnadsplanen för Vara Bostäder AB 2025–2028 som totalt omfattar 420 mkr. Beslut har även tagits om ett villkorat ägartillskott om sammantaget 180 mkr till Vara Bostäder AB med etappvis avrop under perioden 2025–2028 i syfte att möjliggöra nybyggnationer. Varje enskilt avrop av utbyggnad och aktieägartillskott ska hanteras av kommunfullmäktige för att byggnation ska kunna starta.

I de budgeterade resultaten för åren 2025–2028 för bolaget ingår inte ovan nämnda utbyggnadsplan på grund av att kommunfullmäktige

i samband med budgetens framtagande än så länge inte beslutat om något avrop. Vid de fall beslut tas av kommunfullmäktige om start av byggnation kommer sannolikt bolagets resultat påverkas negativt av nedskrivningar och innebära underskott. Det beror på att hyresintäkter från kommande investeringar beräknas bli lägre än nivåer för kapitalkostnader. Ägartillskott från kommunen ämnar möta effekterna av nedskrivningarna och på så sätt stärka det egna kapitalet med följden att bolagets soliditet bibehålls.

Investeringsplanerna för bolaget bedöms även innebära negativa ekonomiska effekter för kommunen. Dels rör det sig om ökade räntekostnader till följd av att kommunen behöver låna upp pengar för att finansiera ägartillskotten. Därtill blir det en resultatpåverkan när värdet av bolagets aktier behöver skrivas ned till följd av nedskrivningen i bolaget. För kommunen beräknas det budgeterade resultatet kunna komma påverkas med -1,3 mkr 2025, -6,1 mkr 2026, -35 mkr 2027 och -39 mkr 2028. Beräkningarna är preliminära och utgår dels ifrån att alla etapper genomförs, dels på utsatt år samt att bolaget får ägartillskott om 180 mkr totalt sett. Beräkningarna innebär även, utifrån gällande förutsättningar vid framtagande av budget 2025, att kommunen år 2027 och 2028 får negativa resultat, underskott upp mot ca 5-10 mkr årligen. Investeringsplanerna skulle även kunna få en påverkan på kommunens balansräkning och finansiella ställning med sjunkande soliditet som följd. Uppskattningsvis skulle det kunna innebära att kommunens soliditet sjunker med ca tre procentenheter.

Vara Industrifastigheter AB

Bolaget budgeterar för ett resultat kommande

år i nivå med de närmast föregående. Utmaningar ligger i att budgeterade kostnader för reparation och underhåll är satta till en minimal nivå för att nå ett positivt resultat. Bolaget har liksom andra fastighetsbolag ett behov av en betydligt högre hyresutveckling.

Vara Konserthus AB

Bolaget märker fortsatt av effekter från coronapandemin eftersom publiken ännu inte har kommit tillbaka i samma omfattning som gällde tidigare. Därtill har de senaste årens samhälls-ekonomiska utveckling med hög inflation och lågkonjunktur haft en negativ inverkan och påverkat biljettförsäljningen i hög grad, men även kostnaderna. Denna utveckling fortgår framöver och påverkar budgeterade resultat. Utifrån de ekonomiska utmaningarna har bolaget erhållit en förhöjd ram från kommunen

med 2 mkr från år 2025.

VaraNet AB

I bolaget råder stor osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen framöver. Det förklaras av pågående arbete med framtagande av investeringsplan. Beroende på utfall av investeringsplanen kan det komma att påverka bolagets ekonomi i olika grad. Det finns betydande risk för underskott i bolaget då investeringar inte bär sig ekonomiskt och nedskrivningar behöver göras. Här kan även ägartillskott bli aktuellt. Detta får även effekter i kommunens ekonomi i form av ökade räntekostnader till följd av ägartillskott samt kostnader för nedskrivning av aktierna. Omfattning och påverkan för kommunens ekonomi kan vid framtagande av budgeten ej bedömas.

Resultatbudget kommunala bolag

Resultat efter finansiella poster, mkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Vara Bostäder AB	0,8	0,8	0,9	1,2	0,9
Vara Industrifastigheter AB	0,5	0,7	0,7	1,2	1,8
Vara Konserthus AB	-2,3	0,0	0,0	0,0	0,0
VaraNet AB	0,8	-7,2	-0,5	-0,3	-0,3

Investeringsbudget kommunala bolag

Mkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Vara Bostäder AB	3,9	3,9	28,9	28,9
Vara Industrifastigheter AB	0,3	0,3	0,3	0,3
Vara Konserthus AB	4,8	0,8	1,5	1,0
VaraNet AB	10,1	6,1	0,5	0,5

Balanskravsresultat

Balanskravet innebär att kommunens resultat måste överstiga noll kronor. I balanskravsutredningen avräknas realisationsvinster och orealiserade vinster och förluster i värdepapper från resultatet.

I budget 2025 är resultatet positivt efter balanskravsjusteringar, vilket betyder att balanskravet är uppfyllt.

Balanskravsutredning, mkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Årets resultat enligt resultaträkning	0	25,5	34,0	29,5	31,3
Avgår realisationsvinster	0	0	0	0	0
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	0	25,5	34,0	29,5	31,3
Reservering av medel till resultatreserv	0	0	0	0	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv/resultatreserv	0	0	0	0	0
Balanskravsresultat	0	25,5	34,0	29,5	31,3
Balanskravet uppfyllt	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Vara kommuns revisorer	-1 291	-1 360	-1 375	-1 392	-1 408
Kommunstyrelsen	-119 806	-143 919	-173 647	-204 842	-237 041
- varav centralt löneanslag	-2 016	-22 737	-51 272	-81 273	-111 972
- varav förvaltning för utveckling och service	-106 659	-109 426	-110 535	-112 011	-113 404
- varav samhällsbyggnadsförvaltning	-11 131	-11 756	-11 840	-11 558	-11 665
Överförmyndarnämnden	-2 338	-2 326	-2 341	-2 364	-2 385
Valnämnden	-202	0	-390	0	0
Tekniska nämnden	-33 731	-35 042	-36 291	-37 517	-38 978
Miljö- och byggnadsnämnden	-6 372	-6 116	-5 986	-5 928	-5 844
Bildningsnämnden	-528 331	-523 946	-522 169	-522 932	-529 202
Socialnämnden	-488 129	-483 971	-485 635	-491 752	-487 504
Summa nämndsverksamhet	-1 180 199	-1 196 679	-1 227 843	-1 266 727	-1 302 362
Finansverksamheten	17 272	7 511	3 179	4 097	4 157
Summa verksamhet	-1 162 927	-1 189 168	-1 224 664	-1 262 630	-1 298 205
Skatteintäkter och generella statsbidrag	1 211 557	1 231 330	1 271 750	1 307 486	1 345 640
Finansnetto	-48 612	-16 680	-13 050	-15 362	-16 140
Summa efter finansiering	18	25 482	34 045	29 493	31 295

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Kommunstyrelsen	8 850	3 350	3 350	3 350	3 350
- varav förvaltning för utveckling och service	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350
- varav samhällsbyggnadsförvaltning	7 500	2 000	2 000	2 000	2 000
Miljö- och byggnadsnämnden	50	50	50	50	50
Tekniska nämnden	149 318	151 763	174 116	91 500	76 300
Bildningsnämnden	7 971	7 500	7 500	5 800	5 800
Socialnämnden	2 150	2 150	2 150	3 670	2 150
Summa	168 339	164 813	187 166	104 370	87 650

Tekniska nämndens investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Total budget för riktade projekt
Investeringar skattefinansierad verksamhet	120 917	115 763	132 021	77 500	62 300	431 800
Ram Kost	200	200	200	200	200	
Ram Lokalvård	200	400	300	200	200	
Renovering/ombyggnation övriga fastigheter	8 000	8 000	6 000	6 000	6 000	
Renovering/ombyggnation fastigheter bildningsnämnd	8 500	6 000	3 500	7 000	12 000	
Alléhallen	13 300					48 000
Kvänums förskola	2 094					30 000
Alléskolan förnyelse	19 924	18 500	12 500	5 000		103 000
Nästegårdsskolan förnyelse	27 710	18 000	3 500			71 000
Renovering/ombyggnad fastigheter socialnämnd	10 000	10 000	8 000	8 000	8 000	
Solenergi	3 230	6 000	6 000	6 000	6 000	30 000
Ram Gata/Park	12 000	13 000	14 000	14 000	14 000	
Ram tätortsvandring	900	900	900	900	900	
Ram utsmyckning yttre miljöer	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
Storgatan	283		15 000	4 700		20 000
Sveagatan	0		1 800			1 800
Torggatan	11 579					18 000
Västergatan, delen Kyrkogatan till Tingshusgatan	0	2 000				2 000
Ram brorenovering	1 000	2 763	2 321			

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Total budget för riktade projekt
Ram exploatering Gata/Park	500	1 000	5 500			
Torsvallen	988					1 000
Anpassad grundskola		5 000	6 000			11 000
Ombyggnation IFO-lokaler	-313	10 000	22 500			32 500
Lagmangymnasiets framtida utveckling	-178	8 000	21 000	2 500		31 500
Parkskolan				10 000	7 000	17 000
Ram krisberedskap och robusthet		5 000	2 000	2 000	2 000	
Hotellgatan				10 000	5 000	15 000
Investeringar taxefinansierad verksamhet	28 401	36 000	42 095	14 000	14 000	59 000
Ram VA	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	
Ram exploatering VA	3 000	2 000	2 953			
Storgatan	-56		7 000			7 000
Sveagatan	0		3 864			4 000
Torggatan	9 457					10 000
Vattenverk med ledningar	2 000	20 000	14 278			38 000

Resultatbudget

Mkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens intäkter	309,3	350,9	358,4	365,1	372,4
Verksamhetens kostnader	-1 398,2	-1 462,2	-1 501,1	-1 542,5	-1 583,3
Avskrivningar	-74,1	-77,9	-81,9	-85,2	-87,3
Verksamhetens nettokostnader	-1 162,9	-1 189,2	-1 224,7	-1 262,6	-1 298,2
Skatteintäkter	846,9	852,0	886,0	914,9	948,3
Generella statsbidrag mm	364,7	379,3	385,7	392,6	397,3
Verksamhetens resultat	48,6	42,2	47,1	44,9	47,4
Finansiella intäkter	13,9	13,1	12,8	13,2	13,6
Finansiella kostnader	-62,5	-29,8	-25,8	-28,6	-29,8
Resultat efter finansiella poster	0,0	25,5	34,0	29,5	31,3
Extraordinära poster (netto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	0,0	25,5	34,0	29,5	31,3

Balansbudget

Mkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2027
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	2 326,5	2 379,3	2 377,8	2 399,9	2 298,3
Summa	2 326,5	2 379,3	2 377,8	2 399,9	2 298,3
Omsättningstillgångar					
Förråd m.m.	6,1	6,2	6,4	6,5	6,0
Kortfristiga fordringar	116,6	118,9	121,2	123,7	126,5
Likvida medel	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Summa	147,7	150,1	152,6	155,2	157,5
SUMMA TILLGÅNGAR	2 474,2	2 529,4	2 530,4	2 555,1	2 455,8
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR & SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	25,5	34,0	29,5	31,3	67,8
Övrigt eget kapital	990,5	1 016,1	1 050,1	1 079,6	784,6
<i>-varav resultatutjämningsreserv</i>	<i>59,2</i>	<i>59,2</i>	<i>59,2</i>	<i>59,2</i>	<i>55,0</i>
Summa	1 016,0	1 050,1	1 079,6	1 110,9	852,4
Avsättningar					
Avsättningar pensioner och liknande förpliktelser	60,7	63,1	66,4	70,6	431,4
Andra avsättningar	25,0	25,0	25,0	25,0	15,0
Summa	85,7	88,1	91,4	95,6	446,4
Skulder					
Långfristiga skulder	1 158,7	1 173,2	1 137,1	1 121,8	909,6
Kortfristiga skulder	213,8	218,0	222,3	226,8	247,4
Summa	1 372,5	1 391,2	1 359,4	1 348,6	1 157,0
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR & SKULDER	2 474,2	2 529,4	2 530,4	2 555,1	2 455,8

Nämndernas drift- och investeringsbudgetar

Kommunstyrelsen

Ansvarsområde

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Styrelsen ska med uppmärksamhet följa de verksamheter som åvilar respektive nämnd.

Kommunstyrelsen består från år 2021 utav två förvaltningar; Förvaltningen för utveckling och service samt Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Förvaltningen för utveckling och service

Kommunstyrelsens ledningsfunktion inom förvaltningen för utveckling och service består bland annat av nedan:

- Utvecklingen av den kommunala demokratin.
- Kommunikationsverksamhet och medborgardialog.
- Övergripande ekonomisk styrning och upphandling.
- Personalfrågor och arbetsmiljöarbete.
- Kvalitetsarbete.
- Utveckling av brukarmedverkan.
- Krisledning och beredskapsarbete.
- Säkerhetsarbete, med undantag för det som är överlämnat till gemensamt räddningsförbund.
- Hållbarhets- och folkhälsofrågor.

Förvaltningen för utveckling och service ska

stödja kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i dess ledande roll. Det innefattar att ta fram väl genomarbetade förslag inför beslut och att verkställa fattade beslut. Förvaltningen ska även bistå kommunens övriga förvaltningar och enheter med konsultativt stöd inom olika verksamhetsområden. FUS är organiserad i följande avdelningar/enheter: stab, ekonomiavdelning, kansliavdelning, HR-avdelning samt kommunikationsavdelning.

Ekonomiska förutsättningar

Förvaltningen för utveckling och service totala budget uppgår till 132 163 tkr för år 2025 varav 22 737 tkr avser den centrala lönepoten. Förvaltningen för utveckling och service budgetram, exklusive post för centralt löneanslag, uppräknas med 2 % (ej personalkostnader) för att kompensera för inflation. Vad gäller det centrala löneanslaget har det räknats upp med 3,4 % inför budget 2025. När avtalen är kända och prioriteringar gjorts för de olika personalgrupperna fördelas löneanslaget till respektive nämnd. Detta syftar till att öka kraften i kommunens lönepolitik då budgetutrymmet förvaltningsvis inte ska hindra möjligheten till att styra lönepolitiken.

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2024 om ett tillskott till förvaltningen om 500 tkr inför år 2025 för ökade kostnader inom digitaliseringen. Förvaltningens förslag under våren var ett tillskott om 1 500 tkr för ökade kostnader inom digitaliseringen. För att kunna öka budgeten för digitaliseringen har interna omföringar skett inom förvaltningen. De stora posterna handlar om borttaget bidrag för VA 370 tkr, minskad kostnad till VGR mot vad som beräknades under våren samt en minskad ram för utvecklingsändamål och utredningar.

Kommunstyrelsen (politisk verksamhet) har en total budget år 2025 på 21 647 tkr och av dessa avser 18 355 tkr bidrag till Vara Konserthus. Bidraget har ökat med 2 296 tkr mot föregående år enligt politiskt beslut och förvaltningens budget har kompenseras för denna kostnadsökning. Övrig verksamhet inom Kommunstyrelsen är på liknande nivå som tidigare, en kostnad till VA om ca 370 tkr har dock tagits bort till år 2025 då tjänsten kopplat till brandposter inte längre utförs.

Kommunfullmäktige (politisk verksamhet) har en budget om 1 751 tkr inför år 2025 vilket är i nivå med tidigare år och inga stora förändringar är kända inom verksamheten.

Staben har en budget på 14 991 tkr år 2025. De största kostnadsposterna inom verksamheten är; hyra och lokalvård kommunhus, personalkostnad, verksamhetsutveckling, upphandling och utvecklingsändamål och utredningar. Inom Staben har det till budget 2025 skett några förändringar mot tidigare år. Inom staben finns folkhälsoverksamheten som drivs av en folkhälsostrateg som idag är anställd via Västra Götalandsregionen (VGR). Det har under år 2024 fattats beslut om att tjänsten ska övergå till kommunen från år 2025 vilket kommer ske men den kommer vara finansierad via VGR till stor del även under år 2025. Kostnaden för förvaltningen blir ca 150 tkr nästa år men kommer åren därpå troligen öka då VGR har flaggat för minskade bidrag framöver.

Inom Staben finns kommunens budget för den övergripande verksamhetsutvecklingen som bedrivs löpande. Budgeten har varit 2 000 tkr under de senaste åren men sänks till år 2025 med 300 tkr. Minskningen innebär inte att verksamhetsutvecklingen kommer bedrivas i mindre omfattning utan handlar främst om att övriga förvaltningar inte kommer kunna få kostnadstäckning för eventuella vikariekostnader (en lösning som tidigare varit administrativt tung och som få enheter har nyttjat).

Staben innefattar också budgetmedel för utvecklingsändamål och utredningar och detta är medel som inte fullt ut är "låsta" när budgeten görs utan som ger förvaltningen utrymme att under löpande år starta exempelvis en utredning eller beställa en ekonomisk långtidsprognos. Dessa poster uppgick 2024 till 1 700 tkr men kommer sänkas till 1 200 tkr till år 2025 då interna omflyttningar krävs inom förvaltningen för att fortsatt kunna bedriva övrig verksamhet i samma utsträckning.

Kostnaden för kommunalförbundet Räddningstjänsten Skaraborg ingår i förvaltningens budget och uppgår år 2025 till 17 431 tkr. Ramen justeras utifrån det beslut om budget som fattas av kommunalförbundets direktion.

Kansliavdelningen består av olika verksamheter: nämndsekreterare och kommunjurist, arkiv samt säkerhetsorganisation i avtalsamverkan med Essunga och Grästorp. Inför år 2025 kommer kansliet minska på en tjänst med 40 % vilket ger en besparing om ca 250 tkr. Samtidigt kommer kostnaderna för system och digitalisering öka. Dels ökar kostnaden för ärendehanteringssystem och arkivsystem med ca 300 tkr, dels ökar kostnaden för en V6-gemensam objektledare.

Arkivverksamheten söker varje år ett bidrag från Riksantikvarieämbetet, år 2024 erhöles det med 402 tkr och det är en förutsättning att bidraget erhålls även 2025 om arkivets verksamhet ska kunna fortsätta i samma omfattning. I detaljbudgeten har det räknats på att bidraget fortsatt kommer erhållas i samma omfattning som år 2024 men i detta antagande finns en osäkerhet.

Säkerhetsorganisationen startades upp i samverkan med Essunga och Grästorp år 2023. I samband med starten togs en budget fram utifrån de bidrag som då erhöles från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) vilket innebar en budget om ca 600 tkr för

säkerhetssamordnarna (en budget som sedan dess har ökat något). Under år 2024 kom det en ny överenskommelse mellan MSB och SKR, vilket ger varje kommun mer bidrag. Förutsatt att verksamheten bedrivs i samma utsträckning kommer den att vara helt finansierad av bidrag framöver. Överenskommelsen som nu har gjorts sträcker sig fram till år 2027, med krav om återbetalning av eventuella kvarvarande medel först den 31 december 2027. Tidigare överenskommelser har enbart varit för ett år i taget. I detaljbudgeten för år 2025 har därför budgetramen kunnat minska med ca 900 tkr mot år 2024, detta har fördelats till andra verksamheter inom FUS där behov finns (bland annat digitalisering).

På ekonomiavdelningen kommer en kommunövergripande inköpssamordnare att anställas. Samordnarrollen är en konsekvens av överenskommen ansvarsfördelning och resurstilldelning i samverkansavtalet för upphandling inom V6. Planen är att Vara, Götene och Essunga ska dela på en tjänst och kostnaden beräknas för Varas del uppgå till ca 260 tkr per år framöver vilket det har budgeterats för från år 2025. Inköpssamordnaren ska jobba mot samtliga verksamheter inom kommunen och ska bland annat bistå med stöd vid direktupphandlingar, behovsinsamling, avtalsefterlevnad och spendanalys. På sikt kommer denna roll troligen ”tjäna” in lönekostnaden genom minskade kostnader för inköp i kommunen, dessa kostnadsminskningar kommer dock till största del realiseras inom kommunens övriga förvaltningar.

Inom HR-avdelningen har friskvårdbidraget nyttjats mer än vad som har varit budgeterat under de senaste åren och har till år 2025 höljts från 1 200 tkr till 1 400 tkr. När beslut om att införa friskvårdbidrag togs var budgeterat belopp 800 tkr och byggde på en 50 % nyttjandegrad. Nyttjandet har dock blivit betydligt högre och förvaltningen har ökat budgeten succesivt genom interna omföringar. Friskvårdsbidra-

get är en viktig faktor i kommunens mål om en välmående arbetsplats. Vara kommun har höga sjuktal och HR-avdelningen arbetar aktivt för att sänka dessa vilket också är en del i det övergripande kommunmålet. Utifrån detta arbete ökade kostnaderna för inköp av företagshälsovård under år 2023 och budgetposten har därför ökat från 500 tkr till 630 tkr inför år 2025.

I april 2024 flyttade löneenheten till den för V6, gemensamma enheten i Lidköping. För Vara kommuns del innebär flytten sannolikt en något minskad kostnad mot år 2024. Denna besparing kommer dock behövas under år 2025 och framåt för troliga kostnadsökningar i samband med personalsystem som nu upphandlas gemensamt inom V6. Det är inte bara systemet som beräknas bli dyrare utan det kommer också krävas extra resurser vid införandet då det inte är rimligt att klara den typ av projekt på befintlig personal. Upphandling av nytt personalsystem och kostnader förknippade med detta är en stor osäkerhet för förvaltningen inför år 2025 och planåren framåt.

Digitaliseringsverksamheten återfinns inom kommunikationsavdelningens budget och har de senaste åren varit en kostnadsdrivande post för förvaltningen. Göliska IT har ökat sina kostnader kraftigt (4,7 % år 2024 och aviserar om 2,2 % inför år 2025) vilket inte harmoniserar med kommunens uppräkningsramen med 2 % vilket gör att verksamheten idag är underfinansierad. FUS budget ”drabbas” hårdare än övriga förvaltningar av prisökningar från Göliska IT eftersom de kommunövergripande systemens drift ligger inom förvaltningens budget. Interna omflyttningar har gjorts under flera år, under 2024 har 700 tkr flyttats från kontaktcenter till digitaliseringsverksamheten. Verksamheten i sig är också på stark frammarsch och nämns i kommunens omvärldsanalys som en nationell omvärldstrend och ett område som fokus ska ligga på. Utifrån det är flertalet projekt/initiativ på gång

de kommande åren. Ett av de stora initiativen är SKRs kungömsamma ”handslaget för välfärdens digitalisering” där prioritering gjorts och fokus främst kommer ligga på; identitets och behörighetsfrågan, införande av säker digital kommunikation samt delning och skalning av införande av välfärdsteknik. Andra projekt som är på gång inom digitaliseringen är; projekt för effektiviserande teknik så som AI, M365-licenser, ”den digitala arbetsplatsen - intranät” m fl. Genom dels tillskottet om 500 tkr från kommunfullmäktige men också genom interna omfördelningar har digitaliseringsbud-

geten ökats från 6 000 tkr år 2024 till 7 600 tkr år 2025 vilket bedöms möjliggöra satsningarna på nämnda projekt.

Sammanfattningsvis står förvaltningen inför flera osäkra faktorer inför år 2025, både vad gäller kostnadsökningar men också vissa kostnadsminskningar. I den nu lagda detaljbudgeten har hänsyn tagits till detta med fokus på att fortsatt kunna bedriva verksamhet i samma omfattning som tidigare. Marginalerna för att klara oförutsedda händelser är dock år 2025 och framåt begränsade.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	9 865	10 363	10 570	10 782	10 997
Kostnader	-117 666	-142 526	-172 377	-204 066	-236 373
<i>- varav personalkostnader</i>	<i>-51 360</i>	<i>-67 194</i>	<i>-95 540</i>	<i>-125 692</i>	<i>-156 432</i>
Summa	-107 801	-132 163	-161 807	-193 284	-225 376

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
POLITISK VERKSAMHET					
Kommunfullmäktige	1 718	1 751	1 774	1 798	1 822
Kommunstyrelse	19 783	21 647	22 085	22 577	23 083
<i>- varav bidrag till Vara Konserthus AB</i>	<i>16 059</i>	<i>18 355</i>	<i>18 785</i>	<i>19 269</i>	<i>19 766</i>
AVDELNINGAR					
Stab	15 285	14 991	14 965	15 237	15 398
Räddningstjänst Skaraborg	17 089	17 431	17 779	18 135	18 498
Kansliavdelning	9 004	8 080	8 082	8 083	8 085
Ekonomiavdelning	9 140	9 313	9 328	9 343	9 358
HR-avdelning	20 124	20 258	20 416	20 576	20 740
Kommunikationsavdelning	14 516	15 955	16 106	16 262	16 420
Summa exkl. löneanslag	106 660	109 426	110 535	112 011	113 403
<i>Centralt löneanslag</i>	<i>1 142</i>	<i>22 737</i>	<i>51 272</i>	<i>81 273</i>	<i>111 972</i>
Summa inkl. löneanslag	107 801	132 163	161 807	193 284	225 376

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Ordinarie ram	350	350	350	350	350
IT-investeringar	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Summa	1 350	1 350	1 350	1 350	1 350

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kommunstyrelsens ledningsfunktion gentemot Samhällsbyggnadsförvaltningen består av följande områden:

- Kommunövergripande tillväxt- och utvecklingsfrågor av strategisk och långsiktig karaktär.
- Strategiska platsutvecklingsfrågor inklusive besöksstrategiskt arbete.
- Översiktlig planering av den fysiska miljön samt övergripande gestaltning av det offentliga rummet.
- Mark- och exploateringsfrågor.
- Bostadsförsörjningsfrågor.
- Infrastruktur och mobilitetsfrågor.
- Karta och geografiska informationssystem.

Samhällsbyggnadsförvaltningen omfattar två enheter, Plan- och Tillväxtenheten och Miljö- och Byggenheten. Den senare svarar mot Miljö- och byggnadsnämnden medan den förra svarar mot Kommunstyrelsen. Totalt omfattar förvaltningens arbete verksamhetsområden som näringslivsutveckling, platsutveckling, besöksstrategiskt arbete, mark- och exploateringsfrågor, översiktsplanering av den fysiska miljön, karta och geografiska informationssystem, utformning av det offentliga rummet, bostadsförsörjningsfrågor, infrastruktur, mobilitetsfrågor, kollektivtrafik och miljö- och byggverksamhet.

Samhällsbyggnadschef är både förvaltningschef och enhetschef för verksamheter under Kommunstyrelsen medan miljö- och byggchef är enhetschef och ansvarig för miljö- och byggverksamheten under Miljö- och byggnadsnämnden.

Ekonomiska förutsättningar

Samhällsbyggnadsförvaltningens intäkter och

kostnader (exklusive personalkostnader) räknas årligen upp med två procent för att ta hänsyn till inflation. År 2025 uppgår Plan- och tillväxtenhetens totala budget till 11 756 tkr. I det beloppet ingår en ramökning med 600 tkr som beslutades av Kommunfullmäktige i juni 2024 för att täcka upp för tillkommande kostnader för framtagande av en Vattenförsörjningsplan (200 tkr), framtagande av en ny ÖP (200 tkr) samt ökade kostnader för digitalisering (200 tkr).

Inom enheten för Plan- och Tillväxt finns det ett antal osäkerhetsfaktorer gällande både intäkter och kostnader. Inom planverksamheten varierar intäkterna med efterfrågan på byggätter. Det betyder att kostnader för att skapa byggätter tas långt tidigare än intäkter realiserar via en planavgift när en byggätt används. Otakten mellan kostnader och intäkter kan bli särskilt påtaglig i en lågkonjunktur där byggandet avtagit och i vissa delar, så som med bostadsbyggande, helt avstannat. Detta har varit märkbart under de senaste åren då intäkterna har minskat jämfört med tidigare år. I budgeten för 2025 görs dock antagandet att byggnationer kommer komma igång i högre utsträckning och intäkterna från planer har därför ökat med 200 tkr.

Som marknadsläget har varit under den senaste tvåårsperioden med en stor osäkerhet och ökade räntekostnader har efterfrågan av exploatörsdrivna planer minskat. Exploatörsdrivna planer är sådana som initieras av externa aktörer och som Vara kommun debiterar kvartalsvis vart efter arbetet framåtskrider. I tider då exploatörsdrivna planer går ner något kan mer personella resurser läggas på kommunalt drivna och finansierade planer så som exempelvis bostadsområden och verksamhetsområden som behövs för att kunna infria målet om ett Attraktivt Vara med livskvalitet för alla. Påverkan på förvaltningens ekonomi blir då högre

medan intäkterna faller ut via planavgifter när byggrätter används/nyttjas. Över tid är ambitionen att nedlagda kostnader hämtas igen via planavgiften där taxan i sin helhet bygger på de kostnader som lagts ner under den senaste 20-årsperioden. Att fortsätta ha en mark- och planberedskap även under ekonomiskt mer utmanande tider är en förutsättning för att vara beredda när konjunkturen vänder uppåt. Utan ytor och planer för bostäder och verksamheter kan inte Vara kommun utvecklas i enlighet med lokalt och delregionalt satta mål och ambitioner. Under år 2025 kommer flera kommunalt drivna planer vara kostnadsdrivande så som; detaljplan för ny järnvägspassage, fördjupning av ÖP östra Vara tätort samt en rad olika detaljplaner för bostäder i Vara tätort men också i Tråvad.

Planverksamheten försöker aktivt att göra mer planutredningsarbete internt istället för konsultupphandlat. Detta för att dels infria politiska mål om ett gott företagsklimat med korta led/handläggningstider och dels för att minska konsultkostnader. De utredningar som alljämt görs externt utmanas i högre uträkning än tidigare för att hålla nere kostnaderna. Att de kan utmanas i högre utsträckning beror av erfaren personal och intern kompetens. Konkret är innebörden att verksamheten jobbar aktivt med att granska och där så anses lämpligt ifrågasätta offertunderlag och kostnadsposter så att inget kostar mer än det behöver kosta. Att göra mer arbete ”in-house” är en vald strategi utifrån det faktum att enheten har två medarbetare utöver tidigare budget. Detta för att täcka upp under föräldraledigheter och deltidsarbete men också för att kunna genomföra de åtaganden som enheten har. Åtaganden som involverar projekt som t ex en ny Översiktsplan, en Fördjupad Översiktsplan för nordöstra Vara Tätort samt framtagande av en Vattenförsörjningsplan för att nämna några. Vattenförsörjningsplanen är en del av den lagstadgade Vattentjänstplanen i vilken Vara kommun åtagit sig att arbeta fram

en Vattenförsörjningsplan under innevarande mandatperiod. Att arbeta fram en energiplan ligger inom Förvaltningen för Utveckling och Service uppdrag men i avvaktan på återrekrytering av hållbarhetsstrateg görs via insatser av Samhällsbyggnadsförvaltningen. Både Energiplanen och Vattenförsörjningsplanen är centrala underlag för det pågående arbetet med en ny Översiktsplan. Under våren 2024 gjordes bedömningen att kostnadsuppskatta vattenförsörjningsplanen till 400 tkr fördelat på två år. Nu kommer troligen hela kostnaden år 2025 vilket nu är inarbetat i budgetramen.

Det har bakåt inte budgeterats för vinster eller förluster som kan uppstå i samband med markförsäljningar. Utfallen bakåt visar på att det oftast har inneburit vinster på mellan 1 000 - 3 500 tkr per år som en följd av markförsäljningar. Utfallet för år 2023 blev dock betydligt lägre och uppgick till ca 400 tkr i vinst vilket var en väntad minskning utifrån marknadsläget för år 2024 i alla fall generera en vinst om 2 700 tkr (okt 2024). Det är därför rimligt att anta att det kommer uppstå viss vinst som en följd av försäljningar även framgent. I detaljbudgeten för år 2025 har en vinst om 500 tkr budgeterats. Uppskattningen är gjord utifrån de tomter som finns till försäljning och den efterfrågan som finns och som bedöms vara bestående framöver.

Digitalisering är en av de nationella trender som lyfts i kommunens omvärldsanalys som ett verktyg för att öka effektiviteten och ett måste för att vara en del i utvecklingen framöver. Digitala lösningar är också en hygienfaktor för att möta våra medborgares förväntan på service. Initialt är dock ny teknik och nya arbetssätt förknippat med kostnader. Kommunen betalar för IT-drift till Göliska IT. Kostnaden har ökat kraftigt de senaste åren vilket påverkar alla kommunens förvaltningar. Inför 2025 kommer kostnaderna för det system som används inom karta bli dyrare med ca 60 tkr per år vilket är en kostnad som inte är påverkbar. Kommunen

behöver också migrera GEOSECMA under år 2025. GEOSECMA är ett system som används inom flera områden så som karta, plan och bygg. Detta innebär en uppskattad kostnad för enheten på ca 200 tkr enligt den offert som finns i dagsläget. Sammantaget är bedömningen att de digitala systemen och den digitala driften är framtiden och avgörande ur ett kundperspektiv. Internt kommer systemen att kunna spara handläggningstid längre fram men under de närmaste åren innebär det merkostnader om 200 tkr och i denna siffra finns en osäkerhet.

Inom verksamheten tillväxt och specifikt inom näringsliv och turism är de flesta kostnaderna förknippade med samarbeten och/eller avtal så som Leader, Tillväxt Skaraborg, Vara köpmannaförening, Destination Läckö-Kinekulle med flera och löper på mellan åren. I detaljbudgeten till år 2025 har en ökning med 275 tkr av bidraget till Vara köpmannaförening budgeterats för. Bidraget har varit 200 tkr under många år men bedömningen är att det nu behöver ökas. Anledningen till att det skulle behöva öka är att bidraget legat konstant sedan dess införande för snart 10 år sedan. Under samma perioder har kostnadsläget för såväl varor och tjänster ökat parallellt med att det funnits samarbetslösningar mellan kommun och köpmannaförening som inte längre går att upprätthålla, så som att AME utfört vissa delar som de inte längre kan leverera. Insatser för en levande småstad är viktigt både för besökare och invånare. Att ha ett upplägg med ett samarbetsavtal gällande det operativa arbetet med stående evenemang som drar folk hit och som skapar mervärde för folk som bor här, är ett mer kostnadseffektivt sätt att jobba än att ha en anställd ”centrumutvecklare” i den kommunala organisationen.

Inom tillväxt finns också budgeten för kollektivtrafiken där det finns vissa osäkerheter inför kommande år. Dels har det tagits ett beslut om att sänka åldern för de som är berättigade till Seniorkort vilket troligen kom-

mer innebära en ökad kostnad för kommunen, här har dock inte budgeten om 170 tkr nyttjats fullt ut tidigare år vilket ger ett utrymme för en eventuell kostnadsökning. Dels skedde en markant ökning av nyttjandet av den anropsstyrda trafiken år 2023. Skulle nyttjandet fortsätta i samma grad innebär det att budgetposten är underfinansierad med ca 100 tkr även år 2025, vad beloppet blir år 2024 blir känt efter årsskiftet.

Förvaltningen har år 2025 en investeringsbudget för markinköp på 2 000 tkr, troligt är dock att en ombudgetering av det som inte nyttjas 2024 kommer ske. Kommunens står just nu inför ett antal större projekt så som exempelvis en ny järnvägspassage som kan innebära att det är strategiskt motiverat för kommunen att köpa in mark istället för att göra andra inskränkningar på de befintliga fastigheter som kan komma att beröras på olika sätt.

Sammanfattningsvis innebär framtagandet av strategiska styrande dokument som Översiktsplan, Fördjupad Översiktsplan, fortlöpande detaljplanearbete för framtida bostadsbyggande samt en Vattenförsörjningsplan och en ökad digitalisering ekonomisk osäkerhet inför år 2025. I detaljbudgeten har ett flertal antagande gjorts i vilka osäkerhet finns och där förändringar kan ske snabbt vilket kan leda till svårighet att hålla den tilldelade budgetramen.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	1 409	2 840	2 897	2 955	3 014
Kostnader	-12 540	-14 596	-14 737	-14 513	-14 679
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-6 318</i>	<i>-7 602</i>	<i>-7 602</i>	<i>-7 602</i>	<i>-7 602</i>
Summa	-11 131	-11 756	-11 840	-11 558	-11 665

Från hösten 2023 har kartverksamheten flyttats från miljö- och byggenheten till plan och en budgetväxling har gjorts.

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Plan, mark och karta	5 964	6 251	6 269	5 919	5 956
Tillväxt och kollektivtrafik	5 167	5 505	5 571	5 639	5 709
Summa	11 131	11 756	11 840	11 558	11 665

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Mark	7 500	2 000	2 000	2 000	2 000
Summa	7 500	2 000	2 000	2 000	2 000

Bildningsnämnden

Ansvarsområde

Bildningsnämndens verksamhet är indelad i resultatenheter.

Inom de olika resultatenheterna bedrivs förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, elevhälsa, gymnasieskola, kulturskola, skolskjutsar, fritidsgårdar, bad, bibliotek, allmänkultur, den allmänna fritidsverksamheten samt administrativt stöd till föreningslivet.

Vuxenutbildning, förutom SFI, tillhandahålls av Lidköpings kommun på uppdrag av bildningsnämnden. SFI-undervisningen, förutom för etableringseleverna, genomförs av AU Utbildning efter genomförd upphandling. Etableringseleverna har sin SFI-undervisning på Vara folkhögskola. Platser på anpassad gymnasieskola köps från andra huvudmän. De flesta av dessa elever har sin skolgång i Lidköping och De la Gardiegymnasiet.

All förskola och skola/utbildning för ungdomar och vuxna utgår från de nationella mål, uppdrag och bestämmelser som uttrycks i skollag, förordningar och läroplaner samt i FN:s barnkonvention. Dessutom styrs biblioteken av bibliotekslagen.

Organisation och verksamhet

Bildningschef, tillika skolchef, har det övergripande ansvaret för förvaltningens arbete. Bildningsförvaltningens organisation utgörs av tre verksamhetsområden samt den centrala elevhälsan och staben. Verksamhetsområdena är en för förskola och grundskola, en för gymnasieverksamheten samt en för kulturverksamhet och fritidsverksamhet. En verksamhetschef har det övergripande ansvaret för respektive verksamhetsområde förutom gymnasieverksamheten som leds av bildningschef. Verksamhetschef för förskola och grundskola är chef

för 13 rektorer som i sin tur leder förvaltningens förskolor, skolor, fritidshem och anpassad grundskola. Bildningschef är chef för gymnasieskolans två rektorer och en verksamhetschef, tillika enhetschef över bibliotek, allmän kultur samt kulturskolan har det övergripande ansvaret för kultur- och fritidsområdet. Under denne verkar en fritidschef med ansvar för badverksamheten, fritidsgårdar och föreningsbidrag.

Ekonomiska förutsättningar

Den ram som tilldelas Bildningsnämnden från kommunfullmäktige utgår för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasieskola från en prislapp per antalet invånare och barn/elever i de olika åldersgrupperna. För övriga verksamheter beräknas nämndens ram med utgångspunkt från tidigare tilldelad ram kompenserad med indexuppräkningsmodell.

Sedan fördelas dessa medel ut till bildningsnämndens olika verksamheter av en resursfördelningsmodell utifrån tre principer:

- Föregående års budget räknas upp med index (anslagsfinansiering) för kultur och fritid och gymnasieverksamheten.
- En uträknad barn- och elevpeng fördelar medel till förskola, fritidshem och grundskola.
- I något fall fördelas budgeten helt och hållet med utgångspunkt från behovet exv. för anpassad skola.

Kommunstyrelsen fattade den 7 februari 2024 § 9 ett inriktningsbeslut om en preliminär budgetram för bildningsnämnden på 509 846 tkr.

Enligt kommunfullmäktiges resursfördelningsmodell som utgår från en befolkningsprognos minskades bildningsnämndens budgetram

med 9 430 tkr eftersom antalet barn och elever minskar i befolkningsprognosen till 2025.

På bildningsnämnden den 17 april § 49 åskade nämnden om en utökning av ramen för 2025 med 12 600 tkr för ett antal beskrivna behov.

Kommunfullmäktige fastställde den 17 juni 2024 § 43 bildningsnämndens rambudget 2025 och plan 2026-2028. Utökningen av bildningsnämndens budgetram beviljades.

Sedan juni har nämnden även kompenserats för 2024 års lönerrevision. Även de sociala avgifterna har justerats.

Med den beslutade budgetramen till 2025 så finns det tydliga ekonomiska utmaningar. Som tidigare beskrivits har det i den senaste befolkningsprognosen minskat antalet barn och elever, som leder till att bildningsnämnden får en minskning av sin budget med 9 430 tkr. I realiteten är det en ytterst liten skillnad i barn- och elevunderlaget mellan år 2024 och 2025. Bildningsnämnden har åskat om och blivit beviljade 12 600 tkr av kommunfullmäktige i juni 2024. Men jämfört med budgetramen för 2024 är det trots budgettillskottet en minskning. 2024 års budget om 529 205 tkr har av bildningsförvaltningen bedömts vara en rimlig nivå för en grundbemanning av verksamheterna utifrån nuvarande organisation och servicenivå. En minskad rambudget innebär stora utmaningar för organisationen, servicenivån och måluppfyllelsen.

Fördelning av budgetram 2025

Fördelning av budgetramen per verksamhet har gjorts enligt den för bildning beslutade resursfördelningsmodell. Fördelning enligt bildningsnämnden uppdrag per 2024-08-28 (med justering på BINAU 20204-11-06):

- 4 000 000 kronor flyttas från förskolans tilldelning enligt resursfördelningsmodellen
- Ingen årlig uppräknad anslagsfinansiering

sker för nedanstående verksamheter:

- » Nämnd
- » Gymnasieskola
- » Kultur
- » Bad, idrott och fritid
- » Förvaltningsövergripande

- 1 000 000 kronor fördelas av central pott
- Resterande medel flyttas till grundskolan

Förskolan bedöms, utifrån den personal verksamheten har under hösten 2024, inte behöva göra några neddragningar. Men svårigheter finns under 2024 att få budgeten att räcka till för vikarier.

I grundskolan bedöms det, trots omfördelningen, resultera i att det saknas resurser motsvarande ca 3-5 st tjänster. Denna bedömning är gjord utifrån en uppskattning av nivån på bidragen kunskapsbidraget och bidraget för förstärkning av speciallärare som delas ut av Skolverket. Bidraget för förstärkning av speciallärare har även gjort utrymme till att flytta 500 tkr från anpassad grundskola till grundskolan. Nivån på dessa bidrag är beräknade utifrån den budgetproposition som beslutas av riksdagen i december 2024. Grundskolan har redan idag problem med måluppfyllelsen, till exempel blev fler elever än tidigare obehöriga till gymnasiet i årskurs 9. En minskning av personal i grundskolan riskerar leda till ännu sämre resultat. Grundskolan har även en stor utmaning med elever som har hög frånvaro, en utmaning som blir svårare att hantera med färre personal. En neddragning på grundskolan skulle även påverka gymnasiet, som redan idag har ett stort introduktionsprogram med många elever som är obehöriga till ett nationellt program.

För gymnasieverksamhetens del blir budgetförändringen mellan 2024 och 2025 en minskning motsvarande ungefär en tjänst, att lägga till det prognosticerade underskottet för 2024 på drygt 2,5 mkr.

Kultur och fritid vars verksamheter inte får någon uppräknings av sin budget för att täcka allmänna prisuppgångar och löneökningar till viss del bedöms hanterbara. För 2024 prognostiseras ett överskott för kultur och fritid.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	82 668	84 668	84 381	84 504	85 517
Kostnader	-611 873	-608 614	-606 550	-607 436	-614 719
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-312 369</i>	<i>-309 265</i>	<i>-308 216</i>	<i>-308 666</i>	<i>-312 367</i>
Summa	-529 205	-523 946	-522 169	-522 932	-529 202

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nämnd	1 287	1 287	1 283	1 285	1 300
Förskola	102 162	101 274	100 931	101 078	102 290
Grundskola, förskoleklass och fritids	251 963	250 235	249 386	249 751	252 745
Gymnasiet	84 412	83 843	83 559	83 681	84 684
Anpassad grund och gymnasie samt vuxenutbildning	35 524	35 054	34 935	34 986	35 406
Kultur och fritid	38 353	39 764	39 629	39 687	40 163
Aktivitetsbidrag	4 279	4 364	4 349	4 355	4 407
Verksamhetsövergripande	11 225	8 125	8 097	8 109	8 207
Summa	529 205	523 946	522 169	522 932	529 202

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettoinvesteringar	7 000	7 500	7 500	5 800	5 800
Ombudgeterat från 2023	971				
Summa	7 971	7 500	7 500	5 800	5 800

Socialnämnden

Ansvarsområde

Socialnämndens ansvarsområde och ändamål

Socialnämnden i Vara kommun ansvarar för att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten enligt socialtjänstlagen (SoL) samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det innebär ansvar för områden som individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, omsorg för personer med funktionsnedsättning, samt andra stödsatser som exempelvis anhörigstöd, budget- och skuldrådgivning och brottsofferstöd. Dessutom har nämnden ansvar för ärenden som rör våld i nära relationer, bostadsanpassning, färdtjänst och riksfärdtjänst samt kommunens arbetslöshetsfrågor och flyktingmottagning. Socialnämnden agerar också som vårdgivare för kommunal hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Nämnden ansvarar för att verksamheterna drivs i enlighet med lagar och förordningar, samt att de följer kommunfullmäktiges mål och riktlinjer. Socialnämnden ska säkerställa att dess organisation och verksamhet är tydlig och ändamålsenlig, samt säkerställa god ekonomisk hushållning. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

Organisation och verksamhet

- Individ- och familjeomsorg (IFO)
- Omsorg kring personer med funktionsnedsättning (OF), Arbetsmarknad samt integration
- Äldreomsorg (ÄO) samt kommunal hälso- och sjukvård

Respektive verksamhetsområde omfattar ett antal enheter och leds av respektive verksamhetschef.

Socialförvaltningens ledning arbetar förvaltningsövergripande och består av socialchef, verksamhetschefer, medicinskt ansvarig sjuksköterska/medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAS/MAR), utvecklingsledare digitalisering och IT, utredare/socialt ansvarig samordnare (SAS) och verksamhetsutvecklare.

Ekonomiska förutsättningar

Socialförvaltningens budgetram räknas årligen upp med en inflationskompensation (vilket för närvarande är 2 procent) för alla kostnader utom personalkostnader. Personalkostnaderna ligger som ett centralt anslag under kommunstyrelsen för att ge förutsättningar för en aktiv lönepolitik och fördela resurser på bästa sätt.

Utöver uppräknad med inflation finns en central resursfördelningsmodell som påverkar nämndens driftsram. Den centrala resursfördelningsmodellen innebär huvudsakligen att budgeten justeras med de förändringar som sker i demografin, dvs i volymer (antal invånare eller brukare). Förändringarna hämtas in från senaste befolkningsprognos. Justering av budgeten görs årligen på våren inför budgetberedningen.

Den senaste befolkningsprognosen framtagen år 2024 visar på en minskande befolkning framöver, dock har inte socialförvaltningens budget för år 2025 påverkats nämnvärt av den centrala resursfördelningsmodellen (+ 51 tkr).

Socialförvaltningens budgetram för år 2025 är 483 971 tkr, vilket är en minskning med 4 158 tkr jämfört med 2024 årsbudget. Minskningen beror på lägre personalomkostnader år 2025.

Inför år 2025 har en översyn av kostnadsstället ”socialförvaltningen gemensamt” genomförts och en omfördelning till verksamheterna har skett.

En ny socialtjänstlag förväntas träda i kraft 1 juli 2025 och i dagsläget är det osäkert hur den kommer påverka nämndens ekonomi. Regeringen har i sin budgetproposition föreslagit ett statsbidrag för att stödja kommunerna i införandet av den nya socialtjänstlagen. Socialnämnden kommer att använda statsbidrag för att stärka och utveckla insatser inom socialtjänsten, med fokus på ökad kvalitet, tillgänglighet och förebyggande åtgärder.

Socialförvaltningen och framförallt äldreomsorgen har över tid haft höga sjuktal. Socialnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att sammanställa en analys av orsaker till äldreomsorgens höga sjuktal och redovisa vidtagna samt planerade åtgärder utifrån analysen.

Fördelning och ekonomiska utmaningar per verksamhet

Individ- och familjeomsorgen

Verksamheten har under flera år gått med ett underskott och framförallt är orsakerna placerings- och konsultkostnader. Placeringskostnaderna för barn och unga har under de senaste åren ökat och förväntas fortsatt vara lika höga under år 2025 och därav får familjeenheten ett budgettillskott på 3 000 tkr. Avseende konsultkostnader så förväntas de halveras under planperioden då flera tillsvidare anställningar har genomförts. Kvar är konsulter på Barn- och Familjeenheten där det trots nya försök till rekrytering inte resulterat i någon anställning.

Vuxenenheten har påbörjat ett arbete med att se över möjligheterna med att utveckla nämndens behandlingsteam för personer med skadligt bruk eller beroende och/eller psykisk ohälsa samt våld i nära relation för att på sikt

minska externa placeringar. Arbetet omfattar både utveckling av behandlingsteam och boendestöd.

Omsorgen kring personer med funktionsnedsättning och Arbetsmarknadsenheten

Insatserna inom omsorgen kring personer med funktionsnedsättning och arbetsmarknadsenheten (OF och AME) förväntas fortsätta öka under kommande år. I dagsläget har nämnden åtta ej verkställda beslut som avser boende med särskild service. För att möta efterfrågan kommer Smedjan, ett boende med särskild service, utökas med ytterligare sex lägenheter. Smedjans budget kommer därmed att öka med 4 000 tkr varav 2 000 tkr har fördelats från kostnadsstället ”socialförvaltningen gemensamt” och resterande 2 000 tkr är en omfördelning inom omsorgen kring personer med funktionsnedsättning. Omfördelningen finansieras delvis genom att placeringar hos andra kommuner avslutas. Även insatserna inom Daglig verksamhet förväntas öka under planperioden.

Äldreomsorgen

Arbetet med att anpassa verksamheten enligt arbetstidslagen kommer fortsätta. Samplanering och schemaläggning mellan enheterna är prioriterat för att få hållbara och effektiva arbetssätt.

Insatser som utförs enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) har under flera år ökat, vilket påverkar hemtjänstenheterna. För att möta det ökade behovet höjs ersättningsnivån för HSL insatser. Ekonomiskt innebär förändringen att hemtjänstenheternas budgetar ökar med cirka 5 200 tkr per år.

Nattpersonalen på Vara korttidsenhet, Tornums- och Kvänumsgården samt Öster- och Södergård bildar sedan hösten 2024 en gemensam enhet tillsammans med Nattpatrullen. Syftet med omorganisationen är att skapa för-

utsättningar för en bättre arbetsmiljö och ger möjlighet till samplanering mellan enheterna. I budgeten för år 2025 har omfördelning skett mellan enheterna så att nattpersonalens kostnader ligger på den gemensamma enhet.

Statsbidraget som benämns ”Säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer” kommer att fortsätta under planperioden. Bidraget har använts för att kunna ha en högre personaltäthet på särskilda boenden och på den gero-psykiatriska enheten på Kvänumsgården.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	62 648	59 311	60 497	61 707	62 941
Kostnader	-550 777	-543 282	-546 132	-553 459	-550 445
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-409 843</i>	<i>-396 781</i>	<i>-396 911</i>	<i>-401 254</i>	<i>-395 196</i>
Summa	-488 129	-483 971	-485 635	-491 752	-487 504

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Administration/Nämnd	13 781	15 849	15 708	15 851	15 983
Socialförvaltningen gemensamt	25 077	3 920	4 611	8 361	2 270
Individ- och familjeomsorgen	86 712	93 012	93 798	94 872	95 904
Omsorgen kring personer med funktionsnedsättning	132 799	136 096	136 121	136 276	136 233
Äldreomsorgen	215 756	221 276	221 303	222 016	222 451
Kost	14 005	13 818	14 094	14 376	14 663
Summa	488 130	483 971	485 635	491 752	487 504

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettoinvestering	2 150	2 150	2 150	3 670	2 150
Suma	2 150	2 150	2 150	3 670	2 150

Miljö- och byggnadsnämnden

Ansvarsområde

Miljö- och byggnadsnämnden är en myndighetsnämnd med ansvar för prövning och tillsyn enligt plan- och bygglagen, miljöbalken och livsmedelslagstiftningen. Nämnden har även ansvar för myndighetsutövning enligt alkohollagen, spellagen, tobakslagen, lagen om handel med vissa receptfria läkemedel samt lagen om animaliska biprodukter. Utöver de uppgifter som ryms inom myndighetsutövningen ansvarar nämnden även för samverkan beträffande energirådgivning till kommunmedborgare och företag.

Miljö- och byggnadsnämndens organisation utgörs från och med år 2021 av två enheter som är en del av den nybildade Samhällsbyggnadsförvaltningen. Enheterna är Miljöenhet och Byggenhet och båda dessa svarar mot miljö- och byggnadsnämnden. Inom enheterna finns följande områden: bygg, miljö- och hälsoskydd, livsmedel samt administrationen som stöttar övriga.

Handläggning av alkohol- och tobaksärenden köps in från Tillståndsenheten i Samverkan, där Lidköpings kommun är värdkommun.

Energi- och klimatrådgivning sker i samverkan med Skara, Götene, Essunga och Grästorp som tillsammans har gemensamma energi- och klimatrådgivare placerade i Skara.

Ekonomiska förutsättningar

Miljö- och byggnadsnämndens budget påverkas av omvärldsfaktorer som konjunktur, arbetsmarknad och lagstiftning. Faktorer som alla har påverkan på budgeten inför år 2025 och skapar osäkerhet kring de antaganden som har gjorts i förslaget till detaljbudget.

Verksamhetens huvudsakliga kostnader är personalkostnader. Verksamheten behöver därför ständigt arbeta med att öka de debiterbara timmarna för att självfinansieringsgraden ska öka. Det är därför betydelsefullt att timfaktorn ligger på en nivå som möjliggör för att finansiera stor del av handläggningskostnader för att inte debiterbara kostnader ska drabba skattekollektivet. Inför år 2025 har ingen annan höjning, förutom den årliga indexuppräknings, gjorts av nämndens timfaktorer.

Inom miljö- och byggnadsnämndens ansvarsområde finns handläggning som inte är debiterbar, exempelvis tillsyn som rör ovårdade fastigheter eller olika former av nedskräpning. Det vill säga viktiga faktorer för exempelvis det politiska övergripande målet om ”Ett attraktivt Vara med livskvalitet för alla”. Ansvarsområden som är betydelsefulla att arbeta med ur både ett medborgarperspektiv och ett platsutvecklingsperspektiv men som det samtidigt är svårt att få kostnadstäckning för. Inom miljöverksamheten är naturvård och arbetet med förorenade områden exempel på delar som inte alltid är debiterbara. Detsamma gäller klagomål som lämnas in men som efter utredning visar sig vara obefogade och därigenom innebär nedlagt arbete utan kostnadstäckning.

Verksamhetens intäkter och kostnader (exklusive personalkostnader där täckning erhålls från den centrala lönepotten) räknas upp med två procent varje år i inriktningsbeslutet. Detta medför att de faktiska intäkterna måste öka med två procent per år för att inte budgeten ska urholkas på kostnadssidan, vilket inte var fallet under åren innan 2023 där taxorna indexuppräknades med mindre än två procent. Verksamhetens kostnader består till drygt 90 procent av personalkostnader (nämndens politiska kostnader exkluderat) och övriga kostnader

är i mångt och mycket fasta och inte möjliga att påverka. Nämndens totala ram uppgår år 2025 till 6 116 tkr och bedömningen är att den är underfinansierad med ca 500 tkr utifrån de förutsättningar som nu råder.

Inom verksamheten ”Nämnd” ligger budgeten för år 2025 på 426 tkr vilket är i nivå med tidigare år och utifrån utfall till och med oktober 2024 bör ramen vara tillräcklig även framöver.

Inom ledning och övrig myndighetsutövning är ramen något minskad till år 2025 vilket beror på lägre budgeterade personalkostnader. År 2024 fick verksamheten en tillkommande kostnad från TiS (tillsyn i samverkan), det är osäkert om kostnaden kommer uppstå även 2025 då det beror på om medlemskommunerna beslutar om att gemensamt höja taxan och eventuell kostnad är inte medtagen i lagd budget.

Under slutet av år 2022 anställdes 4 nya miljöinspektörer. Det har varit svårt att rekrytera erfaren personal såväl i Vara som på övriga platser i Sverige. Enheten har tidigare haft en hög personalomsättning inom miljö- och hälso-skydd men under år 2023 och 2024 har inga medarbetare slutat. Detta ger bättre förutsättningar för att framåt öka debiteringsgraden men den kommer inte öka i den omfattning som krävs för att kunna hålla den tilldelade budgetramen. Sedan i våras har vissa opåverkbara förutsättningar kring personal förändrats vilket har ökat denna verksamhets personalkostnad med ca 280 tkr till kommande år. Andra kostnader för IT och upphandling av nytt ärendehanteringssystem kommer också öka. I den budget som nu ligger inför år 2025 är därför intäkterna ökade med ca 490 tkr utifrån vad som egentligen bedöms vara rimligt.

Utifrån dagens konjunkturläge är det fortsatt inför år 2025 en stor osäkerhet i intäkterna från bygglov. Under de senaste två årens lågkonjunktur har bygglovsansökningarna minskat

men inför 2025 finns en optimism på marknaden utifrån sänkta räntor och i budget 2025 har intäkterna från bygglov budgeterats till 1 900 tkr vilket är i nivå med vad utfallet blev 2023 men 550 tkr högre än budget 2024. Antagandet är gjort för att ha möjlighet att budgetera för tre medarbetare inom verksamheten vilket bedöms komma att behövas om marknaden vänder. Byggverksamheten har också möjlighet att arbeta med olika typer av tillsyn så som ovärdade fastigheter, hisskontroller mm vilket kan skapa intäkter för att täcka om byggloven uteblir. År 2025 kommer det ny lagstiftning inom bygglagen vilket troligen bland annat kommer kräva mer dokumentation. Det är ännu okänt vad påverkan på verksamheten blir men utifrån den aspekten är det också viktigt att det finns resurser på plats.

Miljö- och byggenheten ska till år 2027 upphandla ärendehanteringssystem som nämnts ovan, vilket även denna gång kommer göras V6-gemensamt. Arbetet kommer starta under år 2025 och kräver insatser i form av resurser från varje kommun under behovsutrednings och beställningsspecificeringsfasen, resurser som då inte kan arbeta med debiterbar tid. Detta skapar ytterligare osäkerhet kring intäkternas storlek i budget 2025. Det är dock angeläget att den här typen av gemensamma upphandlingar görs eftersom det över tid minskar sårbarhet och ökar effektiviteten över kommungränserna genom att medarbetare kan hantera samma system. Att alla kommuner skulle sitta i separata upphandlingar av system som ska möta samma behov vore resursslöseri.

Utifrån de förutsättningar som är idag kommer nämnden ha svårt att nå en budget i balans år 2025 och framåt finns därför ett behov av en ramökning. Nämnden har inga kostnader, förutom personal, som är påverkbara. Nämnden antog i januari 2023 en behovsutredning för miljöverksamheten och denna visar på att för att klara nämndens uppdrag utifrån behoven skulle det behöva anställas ungefär fem

ytterligare inspektörer och det bedöms därför inte som rimligt att minska antalet medarbetare framöver.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	5 188	6 447	6 576	6 707	6 842
Kostnader	-11 560	-12 563	-12 562	-12 635	-12 686
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-10 720</i>	<i>-11 631</i>	<i>-11 610</i>	<i>-11 665</i>	<i>-11 969</i>
Summa	-6 372	-6 116	-5 986	-5 928	-5 844

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nämnd	438	426	421	422	422
Ledning samt övrig myndighets- utövning	1 274	1 061	1 044	1 046	1 049
Miljö- och hälsoskydd	4 044	4 029	3 960	3 924	3 853
Bygglov	616	600	561	536	520
Summa	6 372	6 116	5 986	5 928	5 844

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Ordinarie ram	50	50	50	50	50
Summa	50	50	50	50	50

Tekniska nämnden

Ansvarsområde

Tekniska nämnden är ansvarig för kommunens tekniska verksamheter. I ansvarsområdet ingår förvaltning av byggnader och annan fast egendom, vatten och avlopp, allmän platsmark och salutorg, parkeringsövervakning, bidrag till väghållning och belysningsföreningar, kost till bildningsnämnden och socialnämnden, lokalvård, vaktmästeri och fordonsadministration.

Förvaltningen är organiserad i fem operativa verksamheter som leds av enhetschefer och som har eget ekonomiskt ansvar. Enheterna är Gata/Park, Fastighet, Kost, Lokalvård samt VA-enheten. Till detta finns en förvaltningsstab bestående av förvaltningschef, verksamhetsutvecklare och utredare. Förvaltningen har cirka 140 tillsvidareanställda medarbetare.

Ekonomiska förutsättningar

Tekniska nämndens totala budgetram uppgår till 35 042 tkr för år 2025. Till skillnad från senaste åren omvärldshändelser som påverkade inköpspriserna väsentligt så verkar prisutvecklingen vara mer förutsägbar inför 2025. De flesta verksamheter inom tekniska nämnden bedrivs enligt köp- och säljprincip och har därför en nollbudget. Den sammantagna omsättningen på alla verksamheter är nästan 300 mnkr.

Rambudgetpåverkande förändringar

Markförvaltning

År 2022 skedde en utökning av denna ram med 2 mnkr. Detta utifrån att förorenade områden med kommunalt ansvar skulle hanteras. Detta arbete fortsätter. Dock har det årliga utrymmet minskat med cirka 450 tkr då de besparingskrav som lades på nämnden 2023 och 2024 hante-

rades inom detta ansvar. Under detta ansvar hanteras också kostnader och intäkter som har med kommunens olika markarrenden att göra.

Gata-Park

Verksamheten står för drygt 90 % av den till nämnden tilldelade driftsbudgeten. Det görs mycket investeringar i form av underhåll, förnyelse och förbättringar av gator, parkområden, lekplatser och andra åtgärder inom allmän platsmark. De ökade kapitalkostnaderna som uppstår utifrån investeringarna täcks utifrån att kommunfullmäktige har beslutat att årligen öka driftbudgeten med 1 mnkr.

Det som däremot inte har täckts i budget är en del andra kostnader som tillkommit senaste åren. En del är kopplade till utökat skötselansvar men de största tillkommande är utifrån ökade utbetalningar av vägbidrag och en sedan 2024 påförd årlig dagvattenavgift på 800 tkr. Sammantaget är Gata/Park underfinansierat med cirka 1,5 mnkr. Alternativet framöver är att det antingen tillskjuts en del nya medel eller att skötseln på en del områden minskar eller tas bort.

Hyrespåverkande förändringar (Fastighet)

Inför 2025 har hyrorna höjts med index på 2 % samt på vissa fastigheter även utifrån gjorda investeringar. Över hela fastighetsbeståndet har även hyrorna höjts med sammantaget 700 tkr beroende på de senaste årens höjningar av fjärrvärmepriset.

Bedömningen inför 2025 är att hyresintäkterna ska balansera kostnaderna. Dock finns alltid ett par faktorer som är oförutsägbara och som årligen kan variera med storleksordningen ett par mnkr. Den främsta är hur väder och vind kan

påverka såväl värmekostnader som snökostnader men även kostnader för akuta underhållsåtgärder är svårbedömda.

Avgiftspåverkande förändringar (Kost och Lokalvård)

Kostenheten har inför 2025 höjt portionspriset till bildning- och socialförvaltningen med 2,7 %. Bedömningen är att detta under året ger en budget i balans. Det finns dock en liten osäkerhet utifrån en större livsmedelsupphandling som kommer genomföras under året.

Lokalvårdsenheten har höjt timkostnaden i städavtalen med 3,7 %. Den största kostnads-posten inom lokalvården är personalkostnad vilket föranleder den största delen av höjningen men även förbrukningsmaterial har ökat i pris. Bedömningen med detta är en budget i balans.

Taxepåverkande förändringar (VA-verksamheten)

Inför 2025 är oförändrade VA-taxor föreslagna. Föregående två års höjningar har lett till en bättre balans mellan intäkter och kostnader. Prognos inför bokslut av 2024 är ett plusresultat vilket sannolikt leder till att VA-fonden inför 2025 kommer vara i stort i balans.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	290 634	296 908	303 197	309 644	316 252
Kostnader	-324 365	-331 950	-339 488	-347 161	-355 230
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-82 390</i>	<i>-85 223</i>	<i>-87 657</i>	<i>-90 185</i>	<i>-92 805</i>
Summa	-33 731	-35 042	-36 291	-37 517	-38 978

Driftbudget per verksamhet

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Teknisk nämnd	302	308	314	320	327
Teknisk administration	0	0	0	0	0
Markförvaltning	1 918	1 956	1 995	2 035	2 076
Fastighetsenhet	1 040	1 061	1 082	1 104	1 126
VA-enhet	0	0	0	0	0
Gatu- och parkenhet	30 471	31 717	32 900	34 058	35 449
Kostenhet	0	0	0	0	0
Lokalvårdsenhet	0	0	0	0	0
Summa	33 731	35 042	36 291	37 517	38 978

Investeringsbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Enl KF § 86/2024	149 318	151 763	174 116	91 500	76 300
Summa	149 318	151 763	174 116	91 500	76 300

Överförmyndarnämnden

Ansvarsområde

Överförmyndarnämnden ansvarar för att överförmyndarverksamheten i kommunen bedrivs i enlighet med vad som föreskrivs i föräldrabalken, förmynderskapsförordningen samt andra författningar som reglerar frågor knutna till överförmyndarnämndens tillsynsverksamhet.

Ett samverkansavtal har tecknats för att bedriva överförmyndarverksamheten för sju kommuner. Värdkommun är Lidköpings kommun. Samtliga handläggare är placerade i Lidköpings kommun som också har arbetsgivaransvaret för personalen.

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	0	0	0	0	0
Kostnader	-2 338	-2 326	-2 341	-2 364	-2 385
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-1 406</i>	<i>-1 369</i>	<i>-1 369</i>	<i>-1 369</i>	<i>-1 369</i>
Summa	-2 338	-2 326	-2 341	-2 364	-2 385

Revision

Ansvarsområde

För att granska kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet utser kommunfullmäktige sex revisorer. Revisorernas uppgift är att årligen pröva om all verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna är självständiga i sitt granskningsarbete. Alla granskningsinsatser sker på eget initiativ. Detta förhindrar dock inte revisorerna att i enlighet med god revisionsledning ha en stödjande och rådgivande roll i förhållande till styrelsen och nämnderna. Revisorerna strävar att ha en ständig dialog med nämnderna för att utveckla den kommunala verksamheten.

Revisionen sammanställer rapporter löpande. Dessa översändes till respektive nämnd och

kommunstyrelsen samt till kommunfullmäktige för kännedom.

Revisorerna granskar hela den kommunala verksamheten, oavsett i vilken juridisk form den bedrivs, således även de kommunala bolagen. Revisorernas granskning av kommunens bolag sker genom de lekmannarevisorer som utses ur gruppen av revisorer.

Revisorernas arbete bedrivs utifrån kommunallagens bestämmelser om revision, revisionsreglementet som fastställts av kommunfullmäktige samt god revisionsledning i kommunal verksamhet. För det årliga revisionsarbetet antar revisorerna en revisionsplan, där styrelsen och samtliga nämnder blir granskade varje år i den omfattning som är motiverat med hänsyn till väsentlighet och risk.

Revisorerna har upphandlat sakkunnigt biträde som är KPMG AB.

Driftbudget

Tkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Intäkter	0	0	0	0	0
Kostnader	-1 291	-1 360	-1 375	-1 392	-1 408
<i>-varav personalkostnader</i>	<i>-525</i>	<i>-525</i>	<i>-540</i>	<i>-555</i>	<i>-572</i>
Summa	-1 291	-1 360	-1 375	-1 392	-1 408